

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. spalio 25 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Virgilijaus Grabinsko ir Sigitos Rudėnaitės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, akcinės bendrovės „BMGS“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės likviduojamos dėl bankroto uždarnosios akcinės bendrovės „Hidrostatyba“ ieškinį atsakovei akcinei bendrovei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai dėl papildomų darbų fakto ir kainos pripažinimo, trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, akcinė bendrovė „BMGS“ ir pagal atsakovės akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos priešieškinį ieškovai likviduojamai dėl bankroto uždarajai akcinei bendrovei „Hidrostatyba“ ir trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, akcinei bendrovei „BMGS“ dėl delspinigių priteisimo, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Sweco Lietuva“, uždaroji akcinė bendrovė „Kelvista“.

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių jungtinės veiklos sutarties partnerių atstovavimą santykiuose su trečiaisiais asmenimis, prievolės vykdymą, kai prievolės vykdymo metu pasikeičia atsakingas partneris pagal jungtinės veiklos sutartį, taip pat proceso teisės normų, reglamentuojančių procesinių teisių perėmimą civilinėje byloje, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė BUAB „Hidrostatyba“ 2018 m. liepos 20 d. kreipėsi į teismą su ieškiniu, kurį patikslinusi, prašė: pripažinti, kad, pagal atsakovės AB (ieškinio pateikimo metu VI) Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos (toliau – ir direkcija) ir UAB „Hidrostatyba“ 2017 m. kovo 16 d. sudarytą statybos rangos sutartį Nr. 34-2017-85 „Krantinių Nr. 139 ir 140, Minijos g. 180, Klaipėda, rekonstravimo projektas“ (toliau – ir Sutartis) rekonstruojant krantines Nr. 139 ir Nr. 140, po naujai įrengiama sprausiasiene rastų didelių akmenų identifikavimo, atidengimo, iškėlimo bei pašalinimo darbai yra nenumatyti (papildomi) darbai, kurių vertė 307 040,79 Eur su PVM; įpareigoti direkciją sumokėti BUAB „Hidrostatyba“ už faktiškai atliktus papildomus didelių akmenų atidengimo, iškėlimo, kitų nenumatytų (papildomų) darbų atlikimo, papildomų išlaidų klūčiai atidengti, iškelti bei pašalinti darbus, kurių bendra vertė pagal byloje esančius dokumentus sudaro 307 040,79 Eur su PVM; priteisti iš direkcijos 6 proc. procesines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; darbams atlikti Sutarties 2.1.4 punkte nustatytą I etapo terminą pratęsti 321 kalendorine diena, kartu pratęsiant ir Sutarties 2.1 punkte nustatytą bendrą sutarties terminą; terminą skaičiuoti nuo Sutartyje ir papildomuose susitarimuose nurodytos I etapo termino pabaigos, o į šio termino laikotarpį neįskaityti bylos nagrinėjimo ir teismo sprendimo priėmimo bei sprendimo įsiteisėjimo laiko; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad ieškovė (rangovė) ir atsakovė (užsakovė) 2017 m. kovo 16 d. sudarė statybos rangos sutartį Nr. 34-2017-85 „Krantinių Nr. 139 ir Nr. 140, Minijos g. 180, Klaipėda, rekonstravimo projektas“. Pagal Sutartį darbai turėjo būti atlikti per 690 kalendorinių dienų nuo Sutarties įsigaliojimo, nurodyto 2.1 papunktyje, bei pagal rangovės sudarytą ir suderintą kalendorinį darbų atlikimo grafiką, nurodytą Sutarties 18.3 papunktyje. Sutarties 2.4 papunktyje nustatyta, kad, sutarties vykdymo metu paašikėjus nenumatytoms aplinkybėms, šalių susitarimu terminas gali būti pratęstas ne ilgesniam kaip 120 kalendorinių dienų laikotarpiui. Užsakovė ir rangovė susitarė, kad dėl nenumatytų aplinkybių, kurių negalima buvo numatyti iki sutarties įsigaliojimo, ar atsiradus būtinybei atlikti papildomus darbus bus atsiskaitoma už atliktus papildomus darbus (Sutarties IV skirsnis).
4. Ieškovei Sutartį vykdant su partnere AB „BMGS“; t. y. veikiant pagal 2016 m. lapkričio 2 d. Jungtinės veiklos sutartį (toliau – ir Jungtinės veiklos sutartis), ir partnerei AB „BMGS“ 2017 m. lapkričio 21 d. – 2017 m. lapkričio 24 d. objekte atliekant fasadinės sprausiasienės HZ profilių Nr. 66, Nr. 67 ir Nr. 68 gramzdinimo darbus ir 2017 m. gruodžio 17 d. gramzdinant HZ profilį Nr. 76 buvo gauti duomenys, kad profiliai atsirėmė į klūtį. Techniniame projekte buvo nurodyta, kad atliekant gramzdinimo darbus galimas grunto pasipriešinimo jėgų sumažinimas, panaudojant gręžimo techniką ir išgręžiant gruntą iki 14 m arba kitais metodais, tačiau AB „BMGS“ Klaipėdos filialas 2018 m. sausio 23 d. rašte Nr. 14.3-S-01-02/43 nurodė, kad gręžimas teigiamų rezultatų nedavė. Ieškovė 2018 m. sausio 26 d. raštu Nr. 401-S-B1517 informavo atsakovę ir kitus statybos proceso dalyvius apie atliktus projektinius darbus, taikius papildomą priemonę – praplovimą didelio slėgio vamzdeliais ir žvalgybinių gręžinių smūginį rotacinį gręžimą, panaudojant gręžimo agregatą „KLEMM KR802-1“ su specialia sustiprinta gręžimo galvute.
5. UAB „Sweco Lietuva“ (toliau – ir projektuotoja) atstovas 2018 m. vasario 5 d. rašte Nr. KI-130/18 pranešė, kad nustatytą problemą reikia išspręsti atliekant keletą papildomų darbų: 1) atkasti klūtį ir ją apžiūrėti narų pagalba; 2) minėtus darbus atlikti pagal parengtą gilinimo schemą; 3) klūties iškasymo gruntas (apie 340 kub. m) turi būti įvertintas pagal akvatorijos gilinimo dalies žiniaraštyje nurodytą grunto kasimo poziciją „Grunto kasimas pagilinant iki altitudės – 14 m po vandeniu, išvežimas į artimiausią dampungo vietą ir gramzdinimas jūroje“; 4) pasiūlyta pagal parengtą schemą parengti gilinimo darbų užduotį.
6. Ieškovė 2018 m. vasario 20 d. rašte Nr. 401-S-B1556 atsakovei pateikė faktus, kad įlaidus sukėlė, įvertinusi geologinę sandarą ir tarptautinę jūrų uosto statybos praktiką, „EAU 2012 (9th. Edition)“ rekomendacijas. Nepavyko sukalti tik 4 laikančiųjų elementų. Ieškovė dar kartą paprašė atsakovės pateikti akvatorijos gilinimo darbų užduotį ir akvatorijos gilinimo leidimą bei spręsti papildomo apmokėjimo klausimą, tačiau

atsakovė 2018 m. vasario 23 d. raštu Nr. UD-9.2. 168-556 projektuotojos 2018 m. vasario 5 d. raštą Nr. K1-130-18 vertino kaip rekomendaciją. AB „BMGS“ kreipėsi į ieškovę, kad atsakovė bei projekto autorius priimtų projekcinį sprendinį minėtai situacijai išspręsti. AB „BMGS“ pažymėjo, jog šios kliūtys turės įtakos darbų atlikimo terminui bei darbų kainai. Pagal UAB „Sweco Lietuva“ ir UAB „Kelvista“ specialistų rekomendacijas buvo atkastas gruntas ties minėtais įlaidais ir nustatyta, kad įlaidų Nr. 66-68 vietoje, 12,5 m gylyje, yra apytiksliai 4 × 3,5 m kliūtis (akmuo arba betono luitas), o įlaido Nr. 76 vietoje, 11,80 m gylyje, yra 2 × 1,5 m kliūtis (akmuo arba betono luitas). Ieškovė 2018 m. kovo 20 d. raštu Nr. 401-S-B1593 paprašė organizuoti šių papildomų kliūčių pašalinimo darbų įsigijimo procedūras ir pratęsti I statybos etapo terminą. Tačiau atsakovė 2018 m. kovo 21 d. raštu Nr. UD-9.2.168-810 atmetė prašymą.

7. Nurodė, kad UAB „Sweco Lietuva“ (projektuotoja) 2018 m. gegužės 7 d. raštu Nr. K1-387/18 pateikė konstrukcinį sprendinį bei schemą, kaip reikėtų sutvirtinti esamą krantinę Nr. 140 prieš šalinant riedulį ties laikančiais elementais HZ880M (Nr. 66, Nr. 67, Nr. 68). Šiame projektuotojos nurodyme pažymėta, kad jokie atkasimo darbai negalimi ir draudžiama judinti riedulį, nesutvirtinus esančios įlaidinės sprastasiens. Siūloma taikyti specialią sutvirtinimo sistemą – naudoti injekcinius ankerius su paskirstomąja sija. Projektuotoja šiam darbui pateikė konstrukcinį sprendinį.
8. Ieškovė teigia, kad vykdydama sutartį ji negalėjo numatyti ir neturėjo pagrindo manyti, kad po sienute bus didelių, negabaritinių akmenų kliūčių, o tokių kliūčių šalinimo darbai nebuvo nurodyti nei pirkimo dokumentuose, nei Techninio projekto sprendiniuose. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad nenumatyti papildomi darbai jai turi būti apmokėti, iš viso – 307 040,79 Eur su PVM. Taip pat dėl nenumatytų darbų Sutarties I etapo terminas turi būti pratęstas, o į šio termino laikotarpį neturi būti įskaitytas teismo sprendimo priėmimo bei įsiteisėjimo laikas.
9. Atsakovė pateikė priešiškinį, kurį patikslinusi prašė: 1) priteisti atsakovei solidariai iš ieškovės ir trečiojo asmens AB „BMGS“ 1 833 710,33 Eur delspinigius ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas už laikotarpį nuo delspinigių skaičiavimo pradžios iki nutarties restruktūrizuoti UAB „Hidrostatyba“ įsiteisėjimo 2020 m. vasario 1 d.; 2) priteisti atsakovei iš trečiojo asmens AB „BMGS“ 626 429,59 Eur delspinigius bei 6 proc. dydžio procesines palūkanas už laikotarpį nuo 2020 m. vasario 2 d. (kita diena po restruktūrizavimo bylos UAB „Hidrostatyba“ iškėlimo) iki 2020 m. lapkričio 27 d. (pareiškimo pateikimo diena); 3) priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
10. Atsakovė nurodė, kad atsižvelgiant į tai, jog 2017 m. kovo 16 d. Statybos rangos sutartyje Nr. 34-2017-85 dėl projekto „Krantinių Nr. 139 ir 140, Minijos g. 180, Klaipėda, rekonstravimo projektas“ rekonstrukcijos ir statybos darbų atlikimo numatyti I etapo ir II etapo darbai nebuvo užbaigti sutartu terminu, dėl to už vėlavimo laikotarpį nuo 2018 m. spalio 11 d. iki 2019 m. rugsėjo 27 d. (I etapo darbai) ir už laikotarpį nuo 2019 m. rugpjūčio 27 d. iki 2020 m. kovo 13 d. (II etapo darbai) atsakovei turi būti priteisti 1 833 710,33 Eur delspinigiai solidariai iš ieškovės ir trečiojo asmens AB „BMGS“.
11. Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. gruodžio 9 d. nutartini civilinėje byloje Nr. B2-1447-538/2019 UAB „Hidrostatyba“ buvo iškelta restruktūrizavimo byla (nutartis įsiteisėjo 2020 m. vasario 1 d.), Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 25 d. nutartini civilinėje byloje Nr. B2-571-538/2020 UAB „Hidrostatyba“ iškeltabankroto byla (nutartis įsiteisėjo 2020 m. spalio 22 d.). Pagal Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo 28 straipsnio 1 dalį, nuo teismo nutarties iškelti nemokumo byla įsiteisėjimo dienos iki teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą arba nutraukti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos draudžiama skaičiuoti netesybas ir palūkanas už juridinio asmens prievoles, atsiradusias iki teismo nutarties iškelti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos. Vadovaujantis šia nuostata, iki 2020 m. vasario 1 d. apskaičiuoti 1 833 710,33 Eur delspinigiai yra priteistini iš ieškovės ir trečiojo asmens AB „BMGS“ solidariai, o nuo 2020 m. vasario 2 d. apskaičiuoti delspinigiai (626 429,59 Eur) yra priteistini tik iš trečiojo asmens AB „BMGS“.
12. Trečiasis asmuo AB „BMGS“ Klaipėdos apygardos teisme 2021 m. vasario 2 d. pareiškė savarankišką reikalavimą prašė: 1) atsakovės reikalavimams taikyti ieškinio senatį; 2) atmesti atsakovės priešiškinį kaip nepagrįstą; 3) tuo atveju, jeigu teismas manytų, kad nėra pagrindo atsakovės priešiškinį ir (ar) jo patikslinimus atmesti visa apimtimi kaip nepagrįstus, nuo atsakovės prašomų priteisti delspinigių AB „BMGS“ atleisti arba prašomas priteisti netesybas mažinti iki 0 Eur; 4) AB „BMGS“ savarankiškus reikalavimus tenkinti ir: a) pripažinti, kad pagal Sutartį rekonstruojant krantines Nr. 139 ir Nr. 140, po naujai įrengiama sprastasiene rastų riedulių identifikavimo, atidengimo, iškėlimo bei pašalinimo darbai yra nenumatyti (papildomi) darbai, kurių vertė 307 040,79 Eur su PVM; b) įpareigoti atsakovę sumokėti AB „BMGS“ už faktiškai atliktus papildomus didelius riedulių atidengimo, iškėlimo, kitų nenumatytų (papildomų) darbų atlikimo, papildomų išlaidų kliūčiai atidengti, iškelti bei pašalinti darbus, kurių bendra vertė sudaro 307 040,79 Eur su PVM; c) priteisti AB „BMGS“ iš atsakovės 6 proc. procesines palūkanas už byloje priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiškai įvykdymo; d) darbams atlikti Sutarties 2.1.4 papunktyje nustatytą I etapo terminą pratęsti 321 kalendorine diena, taip pat pratęsiant ir Sutarties 2.1 papunktyje nustatytą bendrą sutarties terminą; terminą skaičiuoti nuo Sutarties ir papildomuose susitarimuose nurodytos I etapo termino pabaigos, o į šio termino laikotarpį neįskaityti bylos nagrinėjimo ir teismo sprendimo priėmimo bei sprendimo įsiteisėjimo laiko; 5) priteisti iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
13. Trečiasis asmuo AB „BMGS“ nurodė, kad šiuo konkrečiu atveju yra pagrindas rangovių atliktus darbus pripažinti papildomais ir įpareigoti atsakovę juos apmokėti ir pratęsti Sutarties terminą. Trečiojo asmens teigimu, I ir II darbų etapų vykdymą lėmė nuo AB „BMGS“ ir ieškovės nepriklausančios priežastys ir atsakovės veiksmai (neveikimas). Direkcijos reikalavimas priteisti delspinigius yra nepagrįstas ir atmestinas net nevertinant konkrečių darbų vykdymo uždelimo aplinkybių.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

14. Klaipėdos apygardos teismas 2022 m. birželio 22 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies: 1) pripažino, kad, pagal AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos ir BUAB „Hidrostatyba“ 2017 m. kovo 16 d. sudaryta Statybos rangos sutartį Nr. 34-2017-85 „Krantinių Nr. 139 ir 140, Minijos g. 180, Klaipėda, rekonstravimo projektas“ rekonstruojant krantines Nr. 139 ir Nr. 140, po naujai įrengiama sprastasiene rastų didelių akmenų identifikavimo, atidengimo, iškėlimo bei pašalinimo darbai yra nenumatyti (papildomi) darbai, kurių vertė 257 769,73 Eur su PVM; 2) įpareigojo AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkciją sumokėti BUAB „Hidrostatyba“ už faktiškai atliktus papildomus didelius akmenų atidengimo, iškėlimo, kitų nenumatytų (papildomų) darbų atlikimo, papildomų išlaidų kliūčiai atidengti, iškelti bei pašalinti darbus, kurių bendra vertė sudaro 257 769,73 Eur su PVM; 3) ieškovei iš AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos priteisė 6 procentu dydžio procesines palūkanas už priteistą sumą (257 769,73 Eur įskaitant PVM) nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2018 m. rugpjūčio 2 d.) iki teismo sprendimo visiškai įvykdymo; 4) darbams atlikti 2017 m. kovo 16 d. sudarytos Statybos rangos sutarties Nr. 34-2017-85 „Krantinių Nr. 139 ir 140, Minijos g. 180, Klaipėda, rekonstravimo projektas“ 2.1.4 papunktyje nustatytą I etapo terminą pratęsė 321 kalendorine diena, kartu pratęsė ir Sutarties 2.1 papunktyje nustatytą bendrą sutarties terminą, terminą skaičiuojant nuo Sutarties ir papildomuose susitarimuose nurodytos I etapo termino pabaigos; 5) kita ieškinio dalį atmetė; 6) priėmė atsakovės AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos atsisakymą priešiškinio reikalavimo dėl 52 970,15 Eur delspinigių priteisimo iš AB „BMGS“ ir civilinės bylos dalį pagal AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos priešiškinį dėl 52 970,15 Eur delspinigių priteisimo iš AB „BMGS“ nutraukė bei gražino AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 1020 Eur žyminiui mokėti (jo dalį); 7) atmetė AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos priešiškinį; 8) atmetė AB „BMGS“ savarankišką reikalavimą dėl nenumatytų (papildomų) darbų pripažinimo, įpareigojimo už juos sumokėti kainą ir sutarties vykdymo termino pratęsimo; 9) paskirstė bylinėjimosi išlaidas.
15. Pirmosios instancijos teismas, įvertinęs Sutarties sąlygas, padarė išvadą, kad, pagal Sutartį rekonstruojant krantines Nr. 139 ir Nr. 140, po naujai įrengiama sprastasiene rastų didelių akmenų (riedulių) identifikavimo, atidengimo, iškėlimo bei pašalinimo darbai yra nenumatyti (papildomi) darbai (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.684 straipsnio 4 dalis).
16. Pirmosios instancijos teismas, spręsdamas klausimą dėl papildomų darbų kainos pagrįstumo, pažymėjo, kad surinkti įrodymai patvirtina, jog

ieškovės patirtos išlaidos sudaro 257 769,73 Eur įskaitant PVM (neįskaitant injekcinių ankerių darbų, kuriuos įsigijo direkcija).

17. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, vykdydami Sutartį visi dalyviai (rangovė, užsakovė, projektuotoja, techninis prižiūrėtojas, kt.) susidūrė su neeiline situacija, jai spresti buvo reikalingi papildomi (nauji) skaičiavimai, kt., specialios žinios, įrenginiai (mechanizmai). Teismas nusprendė, kad nors ieškovės pateiktos sąskaitos dėl 307 040,79 Eur su PVM, tačiau atsižvelgus į tai, kad darbai vyko žymiai ilgesni laikotarpį, negu numatė pati rangovė, tokia padidėjusi darbu kaina dėl užsitiesusių darbų (atitinkamai didėjanti kaina) negali būti pripažinta pagrįsta. Teismo vertinimu, šiuo atveju 257 769,73 Eur su PVM suma yra pagrįsta ir atitinka šalių interesų pusiausvyrą.
18. Pirmosios instancijos teismas vertino, kad ieškovės ir AB „BMGS“ prašymas dėl Sutarties termino pratęsimo iš esmės pagrįstas, įvertinus tai, jog bylos nagrinėjimo ir teismo sprendimo priėmimo bei sprendimo įsiteisėjimo metu darbai galėjo būti vykdomi, todėl prašymą tenkino iš dalies ir darbams atlikti Sutarties 2.1.4 papunktyje nustatytą I etapo terminą pratęsė 321 kalendorine diena, kartu pratęsė ir Sutarties 2.1 papunktyje nustatytą bendrą sutarties terminą.
19. Pirmosios instancijos teismas vertino, kad atsakovė, 2020 m. kovo 13 d. ir 2020 m. lapkričio 27 d. patikslindama priešieškinių reikalavimus, ieškinių senaties termino nepraleido, tačiau, spresdamas dėl atsakovės priešieškinių reikalavimų priteisti delspinigius, padarė išvadą, kad atsakovė neįrodė ieškovės kaltės dėl terminų praleidimo, nes teismo ekspertai patvirtino, jog iš esmės ieškovė tinkamai vykdė Sutartį ir bendradarbiavo su atsakove.
20. Pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl trečiojo asmens AB „BMGS“ savarankiškų reikalavimų, nustatė, kad AB „BMGS“ ir BUAB „Hidrostatyba“ 2019 m. lapkričio 6 d. sudarė susitarimą (toliau – ir 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimas) dėl 2016 m. lapkričio 2 d. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo, kuriame nurodyta, kad nuo šio susitarimo pasirašymo atsakingasis partneris pagal Jungtinės veiklos sutartį yra AB „BMGS“, ir pakeista Jungtinės veiklos sutarties 5.1.4 papunkčio nuostata nauja redakcija, t. y. kad pagal savo bendrąjį susitarimą partneriai AB „BMGS“ paskiria atsakinaisia partnerė, kuri vadovauja jungtinei veiklai ir tvarko partnerių bendruosius reikalus. Teismas padarė išvadą, kad ginčo prievolės (sumokėti už papildomų darbų atlikimą) įvykdymo momentas suėjo iki Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo, ginčo prievolės įvykdymo momentas suėjo laikotarpiu, kai Sutarties ir Jungtinės veiklos sutarties pagrindu atsakingio partnerio pareigas ėjo BUAB „Hidrostatyba“, dėl to būtent BUAB „Hidrostatyba“, o ne AB „BMGS“ turi teisę priimti ginčo prievolės įvykdymą iš atsakovės (Sutarties 3.14 papunktis, Jungtinės veiklos sutarties 5.1.4, 6.1.3 papunkčiai).
21. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2023 m. sausio 12 d. nutartimi išnaginėjusi ieškovės, atsakovės bei trečiojo asmens apeliacinius skundus, Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimą paliko nepakeistą.
22. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad buvo susidariusi išskirtinė situacija, kai pradėjus vykdyti sutartimi nustatytus darbus paaiškėjo aplinkybės, turinčios įtakos sutarties rezultatui pasiekti. Dėl minėtų darbų būtinumo taip pat ginčo nėra, visi atlikti darbai atsakovės buvo priimti.
23. Įvertinusi ekspertizės aktuose padarytas išvadas dėl ieškovės atliktų papildomų darbų kainos, taip pat ieškovės kartu su 2019 m. sausio 9 d. patikslintu ieškiniu pateiktus duomenis dėl papildomų darbų atlikimo, teisėjų kolegija padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog šiuo konkrečiu atveju ieškovei už papildomus darbus priteistina 257 769,73 Eur su PVM suma yra pagrįsta ir atitinka šalių interesų pusiausvyrą. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad teismo ekspertai D. K. ir E. L. nevertino aplinkybės, jog ieškovė 2018 m. rugsėjo 21 d. elektroniniu laišku atsakovei įsipareigojo atlikti papildomus darbus, nenurodydama jų sąmatinės vertės, laikotarpiu nuo 2018 m. spalio 10 d. iki 2018 m. spalio 26 d., tačiau ieškovė papildomus darbus atliko tik 2018 m. gruodžio 21 d. (vėluodama papildomus darbus atlikti 72 dienas).
24. Be to, teisėjų kolegija vertino, kad ieškovė objektyviais duomenimis nepaneigė ekspertizės akto išvados dėl apskaičiuotos papildomų darbų kainos (257 769,73 Eur su PVM), todėl nusprendė, kad papildomų darbų kaina yra 257 769,73 Eur su PVM.
25. Teisėjų kolegijos vertinimu, šiuo konkrečiu atveju terminų praleidimą lėmė objektyvios priežastys, kurių nebuvo galima numatyti ne tik ieškovei, projektuotojai ir atsakovei, taip pat atsakovės iš esmės netinkamas bendradarbiavimas su ieškove atliekant fasadinę sprastastienės HZ profilių Nr. 66, Nr. 67 ir Nr. 68 gramzdinimo darbus. Teisėjų kolegija taip pat sutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad atsakovė nepateikė į bylą įrodymų, jog ji dėl ieškovės vėlavimo atlikti darbus patyrė nuostolių. Atsižvelgdamas į tai, teismas padarė išvadą, kad atsakovė neįrodė delspinigių apskaičiavimo pagrįstumo, taip pat neįrodė ieškovės kaltės vėluojant atlikti sutartus rangos darbus.
26. Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad sutartinės prievolės sumokėti už rangovės faktiškai atliktus nenumatytus (papildomus) darbus įvykdymo terminas prasidėjo 2018 m. gruodžio 21 d. ir suėjo po 60 kalendorinių dienų, t. y. 2019 m. vasario 21 d., dar iki Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo pasirašymo. Nustatęs, kad prievolės sumokėti už ieškovės faktiškai atliktus papildomus darbus įvykdymo terminas suėjo 2019 m. vasario 21 d., t. y. ieškovei vykdant atsakingo partnerio pareigas pagal Jungtinės veiklos sutartį, pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog būtent atsakovė su ieškove, o ne trečiuoju asmeniu AB „BMGS“, turi atsiskaityti už papildomai atliktus darbus.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

27. Kasaciniame skunde trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, AB „BMGS“ prašo: 1) pakeisti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties dalis, kuriomis nuspręsta įpareigoti AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkciją sumokėti BUAB „Hidrostatyba“ už faktiškai atliktus papildomus didelių akmenų atidengimo, iškėlimo, kitų nenumatytų (papildomų) darbų atlikimo, papildomų išlaidų kliūčiai atidengti, iškelti bei pašalinti darbus, kurių bendra vertė sudaro 257 769,73 Eur įskaitant PVM; 2) įpareigoti AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkciją sumokėti AB „BMGS“ už faktiškai atliktus papildomus didelių akmenų atidengimo, iškėlimo, kitų nenumatytų (papildomų) darbų atlikimo, papildomų išlaidų kliūčiai atidengti, iškelti bei pašalinti darbus, kurių bendra vertė sudaro 257 769,73 Eur įskaitant PVM; 3) iš AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos AB „BMGS“ naudai priteisti 6 proc. procesines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; 4) įpareigoti BUAB „Hidrostatyba“ grąžinti AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 257 769,73 Eur įskaitant PVM sumą už papildomus darbus ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas, gautas vykdant Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutartį; 5) priteisti AB „BMGS“ naudai visų patirtų bylinėjimosi išlaidų, kurių dydis bus patikslintas iki bylos išnaginėjimo iš esmės pabaigos, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 27.1. Nors visi papildomi darbai atlikti tik vieno iš partnerių (AB „BMGS“), žemesnės instancijos teismai, priteisdami papildomų darbų apmokėjimą kitam partneriui, kuris šių darbų neatliko, padarė esminę materialiosios teisės taikymo klaidą, visiškai neanalizuodami, kas įgijo nuosavybės teisę į reikalavimą sumokėti už papildomus darbus, taip pat nuosavybės padalijimo taisyklių pasibaigus jungtinės veiklos sutarčiai. Šiuo aspektu teismai bylą išsprendė neteisingai. Negalima priteisti piniginių sumų, kai nėra nustatomas reikalavimo teisės į pinigines sumas savininkas, nes tokiu būdu paneigiamas nuosavybės absolutumas ir savininko teisės (jų turinys).
- 27.2. Jeigu žemesnės instancijos teismai būtų vertinę ir analizavę klausimą, kas yra reikalavimo teisės į lėšas, mokėtinas už papildomus darbus, savininkas, ir taikę savininko teisių apsaugą, būtų priėmę kitokį sprendimą, t. y. lėšas priteisę būtent AB „BMGS“ naudai. Teismai

ignoravo tai, kad tarp partnerių nėra ir niekada nebuvo susitarimo, jog lėšos už ginčo papildomus darbus bus kokia nors proporcija dalijamos tarp partnerių. Nesant tokio susitarimo, ieškovė niekada neįgijo reikalavimo teisės, nes visus darbus ir investicijas atliko tik AB „BMGS“, kuriai ir priklauso reikalavimo teisė asmeninės nuosavybės teise į lėšas už papildomus darbus. Papildomus darbus atliko ir išlaidas jiems atlikti patyrė (t. y. nuosavybę sukūrė) būtent AB „BMGS“, o ieškovė neprisidėjo nei darbu, nei finansiniais resursais, nei jokių kitų įnašų. Vadinasi, ieškovė netapo reikalavimo teisės į lėšas (257 769,73 Eur įskaitant PVM), mokėtinas už papildomus darbus, savininke jokia būdini. Nesant ginčo, kad jungtinės veiklos sutartis baigėsi (ieškovei iškėlus nemokumo bylą), žemesnės instancijos teismas procesiniais sprendimais turėjo ginčijamą sumą už papildomus darbus priteisti vadovaudamiesi įstatymu ir neanalizuoti prievolės įvykdymo momento. Tuo tarpu, remiantis minėtu reguliavimu ir teismų praktika, ginčijama suma turėjo būti priteista būtent AB „BMGS“. Kitiems asmenims nuosavybės teise priklausantis turtas negali būti panaudotas bankrutuojančios įmonės prievolėms vykdyti.

- 27.3. Sutarties 3.16 punkte aiškiai nurodyta atsakovės pareiga visus mokėjimus vykdyti tik su atsakingąja partnere, ta pati pareiga įtvirtinta ir Jungtinės veiklos sutarties 6.1.3 punkte. 2019 m. lapkričio 6 d. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimu šalys aiškiai susitarė, kad visas teises ir pareigas (tiek į ateitį, tiek į praeitį), kurios atsirado Sutarties vykdymo metu, perima atsakingoji partnerė – AB „BMGS“.
- 27.4. Užbaigtų statybos darbų perdavimo ir priėmimo aktas Nr. V12-120 dėl statybos darbų pagal Sutartį užbaigimo pasirašytas 2021 m. kovo 12 d., t. y. jau po jungtinės veiklos sutarties pakeitimo. Sutarties vykdymo metu pakeista atsakingoji partnerė turi teisę ir įgaliojimus priimti visus mokėjimus pagal Sutartį ir visus jos pakeitimus, kadangi pati rangos prievolė net nebuvo pasibaigusi atsakingosios partnerės pasikeitimo metu.
- 27.5. Nuo 2020 m. spalio 22 d., kai įsiteisėjo nutartis iškelti ieškovei bankroto bylą, Jungtinės veiklos sutartis pasibaigė. Tuo tarpu visą Sutartį užbaigę vykdyti būtent AB „BMGS“, kuri, nesant Jungtinės veiklos sutarties (t. y. jai pasibaigus), įgijo teisę reikalauti prievolės įvykdymo iš atsakovės.
- 27.6. Tuo atveju, jeigu atsakovė lėšas už papildomus darbus ir procesines palūkanas pagal žemesnės instancijos teismų sprendimus sumokėjo ieškovei, AB „BMGS“ prašo įpareigoti ieškovę (jos likvidatorių) grąžinti atsakovei sumas, gautas vykdant žemesnės instancijos teismų procesinius sprendimus, t. y. 257 769,73 Eur įskaitant PVM sumą už papildomus darbus ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas.
28. Ieškovė BUAB „Hidrostatyba“ atsiliepime į kasacinį skundą prašo palikti nepakeistus žemesnės instancijos teismų sprendimus, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepinas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 28.1. AB „BMGS“ veikdama kartu su ieškove jungtinės veiklos pagrindu, pareiškė savo valią veikti atitinkamu sutartiniu (kooperacijos) būdu su ieškove. Tuo tarpu teismas pagrįstai nenustatinėjo reikalavimo teisės į lėšas savininko, vadovaudamiesi CK įtvirtintomis daiktinės teisės normomis, o nusprendė, jog ieškovė,ėjusi atsakingojo partnerio pareigas jungtinėje veikloje, prievolių teisės pagrindu turėjo pagrįstą reikalavimo teisę atsakovei dėl lėšų priėmimo (priteisimo) iš atsakovės.
- 28.2. Pirmosios instancijos teismas sprendimu pagrįstai nutarė, jog tiek ieškovės ieškinio faktinis pagrindas ir dalykas, tiek atsakovės ieškinys bei AB „BMGS“ savarankiškų reikalavimų faktinis pagrindas ir dalykas byloje buvo grindžiami Sutarties pažeidimais, padarytais tuo metu, kai atsakingojo partnerio pareigas 2016 m. Jungtinės veiklos sutarties pagrindu vykdė išimtinai ieškovė. Todėl būtent ieškovė ginčo laikotarpiu turėjo (turi) teisę priimti mokėjimus iš atsakovės.
- 28.3. Nustačius, kad prievolės sumokėti už ieškovės faktiškai atliktus papildomus darbus įvykdymo terminas suėjo 2019 m. vasario 21 d., t. y. ieškovei vykdant atsakingojo partnerio pareigas pagal Jungtinės veiklos sutartį, būtent atsakovė su ieškove, o ne AB „BMGS“, turi atsiskaityti už papildomai atliktus darbus. Vien tai, kad teisminės bylos laikotarpiu pasikeitė vadovaujantysis partneris, nereiškia, jog sutarties pažeidimo data bei reikalavimo teisės atsiradimo data yra kitokia.
- 28.4. Kasacinio skundo argumentai, jog ieškovė nepatyrė jokių išlaidų papildomiems darbams atlikti, yra nepagrįsti. Ieškovė,ėjusi atsakingojo partnerio pareigas, užtikrino projekto bendrą techninį, komercinį ir administracinį koordinavimą, banko garantijas ir (arba) kitus Sutarties užtikrinimo dokumentus. Be kita ko, remiantis civilinės bylos Nr. e2A-40-450/2022 medžiaga, būtent AB „BMGS“ gavo 190 425,32 Eur dydžio mokėjimą už iki 2019 m. spalio 31 d. atliktus darbus.
- 28.5. Nors Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 25 d. nutartimi ieškovei iškelta nemokumo (bankroto) byla, tačiau AB „BMGS“ ir toliau vykdė Sutartį iki 2021 m. kovo 12 d. (iki buvo užbaigti ir II etapo darbai), be kita ko, naudodamasi ieškovės įnašais (projektiniais dokumentais, sukurta praktine patirtimi („know-how“), suteiktais per visą darbų sutarties vykdymą.
- 28.6. 2018 m. liepos 20 d. ieškovė (tuo metu atsakingoji partnerė) pareiškė ieškinį atsakovei dėl papildomų, Sutartyje nenurodytų, darbų apmokėjimo. 2019 m. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo nuostatos liudijo, kad viso sutarimo esmė bei šalių valia yra nuo 2019 m. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo įsigaliojimo pakeisti atsakingąjį partnerį bei naujam atsakingajam partneriui pavesti tęsti tolimesnį Sutarties įvykdymą. 2019 m. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo rengimo ir sudarymo dieną, jau vykstant ieškovės inicijuotam teisminiam ginčui dėl mokėjimo už papildomus darbus, šalys nei aiškiai, nei numanomai nesutarė, jog ieškovė atsisako savo reikalavimų atsakovei teisminėje byloje.
- 28.7. Be to, tik 2021 m. vasario 2 d., t. y. po daugiau nei metų nuo 2019 m. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo, AB „BMGS“ pirmą kartą byloje išreiškė poziciją, jog pagal 2019 m. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimą neva įvyko procesinis teisių perėmimas AB „BMGS“, t. y. AB „BMGS“ pateikė pareiškimą pakeisti ieškovę nauja ieškove – AB „BMGS“.
29. Atsakovė atsiliepime į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir palikti nepakeistus Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutartį, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepinas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 29.1. Atsakovė tinkamai ir visa apimtimi įvykdė įsiteisėjusį pirmosios instancijos teismo sprendimą. Todėl šiuo metu kasaciniame teisme iš esmės tarp trečiojo asmens ir ieškovės vykstantis ginčas neturėtų sukelti jokių papildomų neigiamų pasekmių atsakovei, t. y. tarp buvusių jungtinės veiklos partnerių vykstantis ginčas dėl teisės priimti atsakovės prievolės atsiskaityti už atliktus darbus įvykdymą neturi nustatyti atsakovei papildomų prievolių ar taikyti jau įvykdyto teismo sprendimo vykdymo atgręžimo instituto.
- 29.2. Atsiskaitymų tarp buvusių jungtinės veiklos partnerių (ieškovės ir AB „BMGS“) klausimus nagrinėję teismas kiekvieno iš buvusių jungtinės veiklos partnerių teisę priimti prievolės įvykdymą nustatė pagal teisės reikalauti prievolės įvykdymo atsiradimo momentą – jei tokia reikalavimo teisė atsirado (terminas prievolei įvykdyti), suėjo iki susitarimo dėl Jungtinės veiklos atsakingojo partnerio pakeitimo, teisę į tokių lėšų apmokėjimą išsaugo ieškovė, jei po – teisę į lėšų už atliktus darbus apmokėjimą įgyja AB „BMGS“. Todėl šią bylą nagrinėję teismas pagrįstai konstatavo, kad sutartinės prievolės mokėti už rangovės faktiškai atliktus nenumatytus (papildomus) darbus įvykdymo terminas prasidėjo 2018 m. gruodžio 21 d. ir suėjo po 60 kalendorinių dienų, t. y. 2019 m. vasario 21 d., dar iki jungtinės veiklos sutarties pakeitimo pasirašymo. Nustačius, kad prievolės sumokėti už ieškovės faktiškai atliktus papildomus darbus įvykdymo terminas suėjo 2019 m. vasario 21 d., t. y. ieškovei vykdant atsakingojo partnerio pareigas pagal jungtinės veiklos sutartį, direkcija su ieškove, o ne trečiuoju asmeniu, turi atsiskaityti už papildomai atliktus darbus.
- 29.3. Kasacinio skundo argumentai, kad visus šioje byloje ginčo objektą sudariusius darbus atliko išimtinai AB „BMGS“ ir tik ji, kaip jungtinės veiklos partnerė, patyrė šių darbų atlikimo sąnaudų, galėtų būti atskiro ginčo tarp buvusių jungtinės veiklos partnerių nagrinėjimo dalyku, tačiau negali tapti pagrindu spręsti dėl direkcijos veiksmų tinkamumo, įvykdant teismo sprendimu nustatytą prievolę.

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl naujų kasaciniam teismui pateiktų įrodymų

30. Atsakovė kartu suatsiliepimu į kasacinį skundą pateikė 2023 m. sausio 18 d., 2023 m. sausio 19 d. ir 2023 m. sausio 23 d. mokėjimų pavidimus, įvykdant Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. teismo sprendimą, ir prašo šiuos įrodymus pridėti prie bylos medžiagos.
31. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 353 straipsnio 1 dalį, kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskūstus sprendimus ir nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Pagal CPK 353 straipsnio 2 dalį, kasacinis teismas skunde neleidžiama remtis naujais įrodymais bei aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teisme.
32. Teisėjų kolegija pažymi, kad atsakovės pateikiami nauji įrodymai atsirado po bylos išnagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme. Šiais įrodymais nėra siekiama pagrįsti atsiliepime į kasacinį skundą nurodytus teiginius, o juose tik pateikiama informacija, kad atsakovė yra įvykdžiusi pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimus ar jų dalį. Kasaciniame skunde trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, AB „BMGS“ prašo, išnagrinėjus kasacinę tvarka civilinę bylą ir tenkinus kasacinį skundą, taikyti teismo sprendimo įvykdymo atgręžimo institutą ir įpareigoti ieškovo (jos likvidatorių) grąžinti atsakovei sumas, gautas vykdant žemesnės instancijos teismų procesinius sprendimus, t. y. 257 769,73 Eur, įskaitant PVM sumą už papildomus darbus ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas. Atsižvelgdama į nurodytus argumentus, teisėjų kolegija atsakovės pateiktus naujus įrodymus, susijusius su nagrinėjamoje byloje įsiteisėjusių teismų sprendimų įvykdymu, priima ir prideda juos prie bylos medžiagos.

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

33. Kaip minėta, pagal CPK 353 straipsnio 1 dalį, kasacinis teismas patikrina apskūstus teismų sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu neperžengdamas kasacinio skundo ribų; kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-2-684/2021 19 punktą). Kasacinis teismas turi teisę peržengti kasacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai (CPK 353 straipsnio 2 dalis).
34. Nagrinėjamoje byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesiniais sprendimais iš dalies tenkinti ieškovės ieškinio reikalavimai ir atmesti atsakovės priešieškinio reikalavimai, taip pat atmestas trečiojo asmens AB „BMGS“ savarankiškas ieškinio reikalavimas. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nusprendė, kad rekonstruojant krantines buvo atlikti papildomi darbai ir kad atsakovė privalo už šiuos darbus atlyginti, sumokėdama darbu kainą ieškovei. Teismai pratęsė Sutarties 2.1.4 punkte nustatytą I etapo darbų vykdymo terminą 321 kalendorine diena, taip pat pratęsė Sutarties 2.1 papunktyje nustatytą bendrą sutarties vykdymo terminą, nustatę, kad viso sutarties vykdymo laikotarpiu buvo susiklosčiusios neeilinės aplinkybės, nepriklausančios nuo rangovių, darbai užsitęsė dėl nenumatytų kliūčių, aplinkybių, kurių tam tikrais atvejais negalėjo numatyti nė vienas sutarties dalyvis ir (ar) projektuotojas. Neįrodžius realių (faktinių) nuostolių dėl užsitęsusių darbų, atsakovės priešieškinis dėl delpinigių priteisimo atmetas. Trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, kasaciniame skunde nekvestionuoja pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimų dalių dėl papildomų darbų atlikimo fakto, masto ir kainos, dėl teismų nustatytų Sutarties vykdymo terminų, taip pat dėl teismų išspręstų priešieškinio reikalavimų. Trečiasis asmuo teigia, kad 257 769,73 Eur, įskaitant PVM sumą, už atliktus papildomus krantinių rekonstrukcijos darbus ir procesines palūkanas, pažeidžiant šalių sudarytą jungtinės veiklos sutartį, yra nepagrįstai priteista ieškovei. Pažymėtina, kad atsakovė 2023 m. kovo 23 d. byloje taip pat pateikė kasacinį skundą, tačiau jį Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegijos 2023 m. balandžio 13 d. nutartimi buvo atsisakyta priimti. Taigi bylos nagrinėjimo kasacine tvarka dalyką iš esmės sudaro tik klausimas, kuriam iš jungtinės veiklos partnerių (kreditorių) – ieškovei LUAB „Hidrostatyba“ ar trečiajam asmeniui AB „BMGS“ – atsakovė AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija turi įvykdyti prievolę už atliktus papildomus darbus, kai po papildomų darbų atlikimo jungtinės veiklos sutarties šalių susitarimu pasikeitė atsakingasis partneris santykiams su trečiaisiais asmenimis. Kitos teismų procesinių sprendimų dalys, kurios kasacine tvarka nėra skundžiamos, nėra šios kasacinės bylos nagrinėjimo dalykas, todėl dėl jų teisėtumo bei pagrįstumo teisėjų kolegija nepasisako.

Dėl prievolės vykdymo, kai ją vykdant pasikeičia atsakingasis partneris pagal jungtinės veiklos sutartį

35. Byloje nustatyta, kad ieškovė (rangovė) ir atsakovė (užsakovė) sudarė statybos rangos sutartį dėl krantinių rekonstravimo. Užsakovė ir rangovė susitarė, kad dėl nenumatytų aplinkybių, kurių negalima buvo numatyti iki sutarties įsigaliojimo, ar atsiradus būtinybei atlikti papildomus darbus bus atsiskaitoma už atliktus papildomus darbus. Ieškovė rangos darbus pagal sutartį vykdė kartu su partnere AB „BMGS“ veikdama pagal 2016 m. lapkričio 2 d. jungtinės veiklos sutartį. Pagal jungtinės veiklos sutarties 5.1.4 papunktį, partneriai atsakinga partnere, kuri vadovauja jungtinei veiklai bei tvarko partnerių bendruosius reikalus, paskyrė ieškovo. 2017 m. lapkričio 21 d. – 2017 m. lapkričio 24 d. bei 2017 m. gruodžio 17 d. objekte atliekant darbus buvo gauti duomenys dėl grunte esančių nenumatytų kliūčių – akmenų (riedulių). Šių didelių akmenų (riedulių) identifikavimo, atidengimo, iškėlimo bei pašalinimo darbai buvo atlikti, tačiau tarp šalių kilo ginčas dėl tokių darbų apmokėjimo. 2018 m. liepos 20 d. ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo, be kita ko, prašė pripažinti didelių akmenų (riedulių) identifikavimo, atidengimo, iškėlimo bei pašalinimo darbus papildomais darbais pagal sutartį ir priteisti ieškovei iš atsakovės 307 040,79 Eur. 2019 m. lapkričio 6 d. šalys sudarė jungtinės veiklos sutarties pakeitimą, kuriuo atsakingąja partnere paskirta AB „BMGS“. Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. gruodžio 9 d. nutartimi ieškovei iškelta restruktūrizavimo byla, nutartis įsiteisėjo 2020 m. vasario 1 d. Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 25 d. nutartimi ieškovei iškelta bankroto byla, nutartis įsiteisėjo 2020 m. spalio 22 d. 2021 m. vasario 2 d. AB „BMGS“ kreipėsi į teismą su prašymu dėl procesinių teisių perėmimo, kuriuo prašė pakeisti ieškovo naują ieškovo – AB „BMGS“ kaip pradinės ieškovės teisių perėmėja nuo 2019 m. lapkričio 6 d., o ieškovei nesutikus, prašė AB „BMGS“ įtraukti kaip trečiąjį asmenį su savarankiškais reikalavimais. AB „BMGS“ savarankiškais reikalavimais, be kita ko, prašė pripažinti didelių akmenų (riedulių) identifikavimo, atidengimo, iškėlimo bei pašalinimo darbus papildomais darbais pagal sutartį ir priteisti AB „BMGS“ iš atsakovės 307 040,79 Eur. Pirmosios instancijos teismas ieškovės ieškinį tenkino iš dalies, pripažino nurodytus darbus papildomais darbais pagal sutartį ir priteisė ieškovei iš atsakovės 257 769,73 Eur, įskaitant PVM, AB „BMGS“ reikalavimai buvo atmesti. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą. Kasaciniame skunde AB „BMGS“ teigia, jog pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai neteisingai nustatė, kuri iš jungtinės veiklos partnerių turi teisę priimti prievolės pagal rangos sutartį įvykdymą. Kasacinio teismo teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta pagrįstais.

36. Vadovaujantis CK 6.38 straipsnio 1 dalimi, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai bei nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis) (CK 38 straipsnio 3 dalis). Prievolė pasibaigia, kai tinkamai įvykdoma (CK 6.123 straipsnio 1 dalis). Kai prievolė baigiasi tinkamu įvykdymu, baigiasi ir visos iš šios prievolės atsiradusios papildomos teisės ir pareigos (CK 6.123 straipsnio 3 dalis).
37. Viena iš prievolės tinkamo įvykdymo sąlygų – prievolės įvykdymas tinkamam asmeniui. CK 6.44 straipsnio, nustatančio asmenis, kuriems turi būti įvykdyta prievolė, 1 dalyje įtvirtinta, kad prievolė turi būti įvykdyta kreditoriui arba jo atstovui, taip pat kreditoriaus paskirtam asmeniui arba asmeniui, kuris įstatymų ar teismo yra įpareigotas priimti prievolės įvykdymą. Taigi šioje teisės normoje nustatytas reguliavimas suponuoja, kad prievolės įvykdymą gali priimti ne tik pats kreditorius asmeniškai, bet ir kreditoriaus atstovas ar jo paskirtas asmuo. Tuo atveju, kai kreditorius paskiria savo atstovą ar trečiąjį asmenį prievolės įvykdymui priimti, jis turi bendradarbiauti su skolininku ir apie tai jį tinkamai informuoti, kad skolininkui nekiltų abejonų, ar tas asmuo turi teisę priimti prievolės įvykdymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-107-1075/2020, 36–37 punktai).
38. CK šeštosios knygos LI skyriaus normos reglamentuoja materialiuosius jungtinės veiklos santykius. Veikdami pagal civilinių santykių subjektų autonomijos ir elgesio dispozityvumo principus, jungtinės veiklos partneriai gali susitarti, kaip tvarkys bendrus reikalus: sprendimai, susiję su bendrais partnerių reikalais, priimami bendru partnerių sutarimu, jeigu jungtinės veiklos sutartis nenustato ko kita; kiekvienas iš partnerių turi teisę veikti visų partnerių vardu, jeigu jungtinės veiklos sutartis nenustato, kad bendrus reikalus tvarko vienas iš partnerių arba visi partneriai kartu; jeigu reikalus gali tvarkyti tik visi partneriai kartu, kiekvienam sandoriui sudaryti reikia visų partnerių sutikimo; esant santykiams su trečiaisiais asmenimis, partnerio teisė sudaryti sandorius visų partnerių vardu patvirtinama kitų partnerių išduotu įgaliojimu arba jungtinės veiklos sutartimi (CK 6.972 straipsnio 2 dalis). Jeigu jungtinės veiklos partneriai paveda vienam iš jų veikti visų vardu, jis veikia kaip atstovas sandorio (sutarties) pagrindu (CK 2.132 straipsnio 2 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-404/2011).
39. Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis yra fiduciarinė, laikoma didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu (lot. *uberrimae fidei*) grindžiama sutartimi. Vykdydamas sutartį šalys (partneriai) saistomos tarpusavio pasitikėjimo pagrindu prisiimtų įsipareigojimų, kuriuos turi vykdyti laikydamosi, be kita ko, viena kitos interesų (partnerių tarpusavio fiduciarinės pareigos). Sutarties fiduciarinis pobūdis ir partnerių tarpusavio bendradarbiavimas yra reikšmingi vykdant sutartį – pagal CK 6.972 straipsnio 5 dalį sprendimai, susiję su bendrais partnerių reikalais, priimami bendru partnerių sutarimu, jeigu jungtinės veiklos sutartis nenustato ko kita. Šalių kooperavimasis pagrįstas tarpusavio pasitikėjimu, kuris vienam sutarties partneriui atlikus sutartimi sulgytus veiksmus leidžia tikėtis ir kitam partneriui, kad šiam įvykdžius įsipareigojimus galės būti pasiektas numatomas sutarties tikslas. Fiduciarinis sutarties pobūdis reiškia ir tai, kad partneris turi veikti tiek savo, tiek kitų partnerių interesais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-435/2013; 2013 m. lapkričio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-442/2013; 2017 m. sausio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-91-248/2017, 37 punktas; 2021 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-261-469/2021, 58 punktas).
40. Jungtinės veiklos sutarties dalyvių tikslo bendrumas lemia jų tarpusavio teisių ir pareigų specifiką: nė vienas jungtinės veiklos dalyvis negali reikalauti naudos tik sau pačiam, jungtinės veiklos partneriai dalijasi tiek gautą pelną, tiek nuostolius ir bendrai atsako pagal iš bendros veiklos kilusias prievoles (CK 6.974–6.976 straipsniai) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 6 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-392/2009).
41. Atstovavimo teisiniai santykiai yra (pirmiausia) materialiosios teisės institutas (CK 2.132–2.151, 6.756–6.765 straipsniai). Partnerių pagal jungtinės veiklos sutartį ir atsakingojo partnerio (jei toks yra paskirtas) santykiai yra atstovavimo teisiniai santykiai, kuriems būdingas dualizmas. Vidiniuose santykiuose atsakingasis partneris vadovauja Jungtinei veiklai, priima ir paskirsto gautas lėšas, tvarko partnerių bendruosius reikalus (vidinis atstovavimas), o išoriniuose santykiuose su kitais asmenimis atsakingasis partneris veikia kaip jungtinės veiklos partnerių atstovas (išorinis atstovavimas). Pagal bendrąją taisyklę, atstovavimo teisinių santykių pradžia siejama su atitinkamo teisinio atstovavimo santykių pagrindu, kuris paprastai apibrėžia ir atstovavimo apimtį, atsiradimu (įstatymo, administracinio akto ar sandorio įsigaliojimu, teismo sprendimo įsiteisėjimu ir pan.).
42. CK 6.972 straipsnio 2 dalies nuostata, kad, esant santykiams su trečiaisiais asmenimis, partnerio teisė sudaryti sandorius visų partnerių vardu patvirtinama kitų partnerių išduotu įgaliojimu arba jungtinės veiklos sutartimi, reiškia, kad pačioje jungtinės veiklos sutartyje partneriai turi teisę susitarti, jog vienas iš partnerių veiks visų partnerių vardu santykiuose su trečiaisiais asmenimis, tvarkydamas bendrus partnerių reikalus, ir atskiras kitų partnerių įgaliojimas tokiu atveju nereikalingas.
43. Pagal CK 6.975 straipsnio 3 dalį, visi jungtinės veiklos partneriai, jeigu jungtinės veiklos sutartis susijusi su ūkine komercine partnerių veikla, pagal bendras prievoles atsako solidariai, nepaisant šių prievolių atsiradimo pagrindo. Pelnas, gautas iš jungtinės veiklos, paskirstomas partneriams proporcingai kiekvieno jų indėliui į bendrą veiklą vertei, jeigu ko kita nenustato jungtinės veiklos sutartis (CK 6.976 straipsnio 1 dalis). Jungtinės veiklos sutartyje jos šalys būtent ir susitarė, kad abu partneriai atsako atsakovei už visos Sutarties įvykdymą, atsakovei arba bet kuriems tretiesiems asmenims pagal įsipareigojimus, kilusius iš Sutarties, jie atsako solidariai (Jungtinės veiklos sutarties 5.1, 5.1.1 punktai).
44. Nurodytas teisinis jungtinės veiklos sutarties reglamentavimas ir jungtinės veiklos esmė lemia, jog visi jungtinės veiklos partneriai laikytini su trečiaisiais asmenimis sudarytų sutarčių šalimis, įgyjančiomis pagal sutartį atitinkamas materialiąsias teises ir pareigas, nors sutartys visų partnerių vardu su trečiaisiais asmenimis sudarytos vieno iš partnerių, kuris veikia kaip visų partnerių atstovas materialiuosiuose santykiuose su trečiaisiais asmenimis (materialus atstovavimas). Jeigu partneriai susitaria, kad santykiuose su trečiaisiais asmenimis jų vardu veikia vienas iš partnerių, tai šio partnerio sudaryti susitarimai visų partnerių vardu su trečiaisiais asmenimis įpareigoja ne tik sutartį sudariusį partnerį, bet ir visus jungtinės veiklos sutarties partnerius, atitinkamai ne tik visų partnerių vardu sutartį sudaręs partneris, bet ir visi partneriai turi materialiąją subjektinę teisę reikalauti, kad tretieji asmenys įsipareigojimus pagal sudarytą sutartį vykdytų.
45. Jungtinės veiklos sutarties 6.1.3 punkte ją sudarę partneriai susitarė, kad visi rangos sutartyje nustatyti perkančiosios organizacijos atsiskaitymai už atliktus darbus vykdomi tik su atsakinguoju partneriu.
46. Rangos sutarties 3.16 papunktyje taip pat nustatyta, kad užsakovė (atsakovė) visus mokėjimus už atliktus darbus vykdyd tik su atsakinguoju partneriu, o atsakingasis partneris, gavęs lėšas iš užsakovės, savarankiškai ir savo atsakomybe vykdo atsiskaitymus su kita savo partnere. Be to, rangos sutarties preambulėje nustatyta, kad ieškovė atliks 40 proc., o AB „BMGS“ – 60 proc. darbų, kurių apimtį pasidalijimas nurodytas Jungtinės veiklos sutartyje, ir šis darbų pasidalijimas niekuo neįpareigoja užsakovės (atsakovės). Rangos sutartimi šalys aiškiai ir nedviprasmiškai apibrėžė, kad atsakovės atsiskaitymai vykdomi su atsakinguoju partneriu, o atsakovė nedalyvauja toliau paskirstant šias lėšas.
47. Kaip jau nurodyta pirmiau, sudarant sutartį atsakingąją partnerę pagal Jungtinės veiklos sutartį buvo paskirta ieškovė, tačiau 2019 m. lapkričio 6 d. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimu šalys atsakingąją partnerę pakeitė ir ja tapo AB „BMGS“. Pažymėtina, kad pakeitus Jungtinės veiklos sutartį, atitinkami pakeitimai 2019 m. lapkričio 14 d. buvo padaryti ir rangos sutartyje.
48. Taigi, tiek atsakingojo partnerio pasikeitimas, atliktas pakeitus Jungtinės veiklos sutartį, tiek rangos sutarties atitinkami pakeitimai nurodytų sutarčių šalių buvo suderinti. Byloje nekeliama ginčas, kad atsakovė apie atsakingojo partnerio pasikeitimą nežinojo.
49. Sutarties laisvės principas civiliniuose teisiniuose santykiuose užtikrina, kad šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises ir pareigas, jeigu tai neprieštaruja įstatymams (CK 6.156 straipsnio 1, 4, 5 dalys), teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos

šalims turi įstatymo galią (CK 6.189 straipsnio 1 dalis).

50. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad, esant tokioms byloje nustatytoms aplinkybėms, atsakovė turėjo pareigą prievolę įvykdyti tinkamam asmeniui – Jungtinės veiklos sutartyje nurodytam atsakingajam partneriui (Jungtinės veiklos sutarties 6.1.3 punktas, rangos sutarties 3.16 papunktis, CK 6.44 straipsnio 1 dalis), t. y. pagal šalių suligtus ir pasirašytus sutarčių pakeitimus AB „BMGS“, nuo 2019 m. lapkričio 6 d. tapusi atsakingąja partnere, įgijo teisę reikalauti iš užsakovės (atsakovės) visus atsiskaitymus Jungtinės veiklos partneriams pagal rangos sutartį vykdyti per ją, o atsakovė privalėjo visus mokėjimus už atliktus darbus vykdyti tik su naująja atsakingąja partnere – AB „BMGS“.
51. Teisėjų kolegijos vertinimu, tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismų pozicija, kad AB „BMGS“ teisė priimti atsiskaitymus pagal rangos sutartį priklausė nuo reikalavimo teisės skolininkei įvykdyti prievolę atsiradimo momento, yra nepagrįsta.
52. Byloje teismai nustatė (Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo 96 punktas), kad AB „BMGS“ ir LUAB „Hidrostatyba“ 2019 m. lapkričio 6 d. sudarytame susitarime dėl 2016 m. lapkričio 2 d. Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo susitarė, jog nuo šio susitarimo pasirašymo atsakingoji partnerė pagal Jungtinės veiklos sutartį yra AB „BMGS“ (susitarimo 1 punktas) ir dėl to Jungtinės veiklos sutarties 5.1.4 punkto nuostata išdėstoma nauja redakcija (susitarimo 2 punktas): „pagal savo bendrąjį susitarimą partneriai AB „BMGS“ paskiria atsakingu partneriu, kuris vadovauja jungtinei veiklai bei tvarko partnerių bendruosius reikalus. Atsakingas partneris visų partnerių vardu atlieka visus veiksmus (įskaitant ir partnerių atstovavimą santykiuose su perkančiąja organizacija ir trečiaisiais asmenimis) pagal su perkančiąja organizacija pasirašytą rangos sutartį“. 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimo 3 punkte partneriai susitarė pakeisti jungtinės veiklos sutarties 6.1 punktą, jį nuo susitarimo įsigaliojimo momento išdėstė taip: „pasirašant šią sutartį partneriai susitarė ir tvirtina, kad BMGS veikia kaip Konsorciumo Atsakingas partneris ir atstovauja abiejų šio Konsorciumo Partnerių interesus. Atsakingas partneris veikia kaip abiejų šio Konsorciumo Partnerių koordinatorius ir atstovas Perkančiąjai organizacijai ir tretiesiems asmenims. Atsakingam partneriui suteikiama teisė ir įgaliojimai abiejų šio Konsorciumo Partnerių vardu vykdyti funkcijas ir veiksmus, nustatytus 6.0 straipsnyje, įskaitant <...>“. 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimo 5 punkte „aiškumo tikslu“ nurodoma, kad visas buvusio atsakingojo partnerio (LUAB „Hidrostatyba“) funkcijas ir teises nuo šio susitarimo įsigaliojimo momento perima naujasis atsakingasis partneris – AB „BMGS“. Partneriai 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimo 8 punkte taip pat sutarė, kad susitarimas įsigalioja jo pasirašymo dieną. 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimo pagrindu 2019 m. lapkričio 14 d. tarp atsakovės ir AB „BMGS“ buvo sudaryta sutartis Nr. 34-2019-299 dėl Sutarties pakeitimo, kuriuo buvo pakeistos Sutarties preambulės, 16.1 ir 18.4.2 punktų nuostatos, nurodant, kad atsakinguoju partneriu Sutarčiai vykdyti yra paskirta AB „BMGS“. Jungtinės veiklos sutarties 6.1.3 punkte taip pat nustatyta, kad visi rangos sutartyje įtvirtinti atsiskaitymai su perkančiąja organizacija už atliktus darbus vykdomi tik su atsakinguoju partneriu.
53. Kasacinio teismo praktikoje nuosekliai aiškinama, kad faktinių aplinkybių teisinis kvalifikavimas yra teismo pareiga, kurią teismas atlieka pagal pareigas (lot. *ex officio*), vadovaudamasis teisės normomis ir nesaistomas to, kaip šalys pačios teisiskai vertina savo veiksmus ar kitas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų faktinių pagrindu (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 14 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-335-469/2019 40 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Teisinė kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas ginčo santykiui yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva; vykdydamas teisinį santykių kvalifikavimą, teismas įstatymą, taikytiną ginčui spręsti, pagal ieškovo nurodytas faktines aplinkybes parenka savo nuožūrą (CPK 265 straipsnio 1 dalis) ir yra nepriklausomas nuo šalių nuomonės ar pageidavimų; faktinių bylos aplinkybių teisinė kvalifikacija yra teismo prerogatyva (lot. *iura novit curia*) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-460-421/2018 17 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
54. Nors kasacinio teismo praktikoje nėra suformuluota universalių jungtinės veiklos sutarčių aiškinimo taisyklių, tačiau tokių teisinių santykių aiškinimui ir jų kvalifikavimui taikytinos teismų praktikoje suformuluotos bendrosios sutarčių aiškinimo taisyklės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-298-969/2022, 34 punktas; 2022 m. rugsėjo 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-203-969/2022, 25–26 punktai ir juose nurodyta kasacinio teismo praktika).
55. Kai kyla šalių ginčas dėl konkrečios sutarties turinio, jos sąlygų, sutartis turi būti aiškinama nustatant tikruosius sutarties dalyvių ketinimus, atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas konkrečių atveju reikšmingas aplinkybes. Sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu. Aiškinant sutartį, būtina vadovautis ir CK 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais. Tačiau toks sutarties aiškinimo būdas ne visada leidžia tiksliai įvertinti sutarties turinį ir nustatyti bendrą subjektyvią kontrahentų valią, sukurti atitinkamus įsipareigojimus. Sutarties šalių ketinimus lemia kiekvienos iš šalių individualios savybės ir poreikiai, taigi šalių ketinimai gali nesutapti. Be to, kilus sutarties šalių ginčui, teisme gali nepavykti nustatyti tikrųjų šalių ketinimų, ypač jei sandorio šalys laikosi priešingų pozicijų, skirtingai interpretuoja sudarant sutartį buvusią jų valią ar ją iškreipia, nesutaria dėl sutarties tikslų ar turinio. Todėl tais atvejais, kai šalys skirtingai aiškina savo ketinimus pagal sutartį ir kai neįmanoma jų nustatyti taikant subjektyvų (šalių tikrųjų ketinimų) sutarties aiškinimo būdą, prioritetas teiktinas pažodiniam sutarties teksto aiškinimui (lingvistiniam aiškinimui), kaip objektyviausiai atspindinčiam tikrąją šalių valią dėl priimtų įsipareigojimų turinio. Subjektyvusis sutarties aiškinimo metodas ir teksto lingvistinis aiškinimas sudaro darnią sutarčių aiškinimo metodų sistemą, kuria remiantis nustatomas šalių valios turinys (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-192-969/2021 85 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2022 m. balandžio 1 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-72-421/2022 25 punktą).
56. Jungtinės veiklos sutarties partneriai (ieškovė ir trečiasis asmuo) susitarė, kad nuo 2019 m. lapkričio 6 d. AB „BMGS“ vadovauja jungtinei veiklai bei tvarko partnerių bendruosius reikalus, atlieka visus veiksmus (įskaitant ir partnerių atstovavimą santykiuose su užsakove ir trečiaisiais asmenimis) pagal rangos sutartį. Siekdamas aiškumo, partnerės susitarime akcentavo, kad *visas buvusios atsakingosios partnerės funkcijas ir teises* nuo šio susitarimo įsigaliojimo perima naujoji partnerė (AB „BMGS“). Jokių išlygų dėl atsakingojo partnerio funkcijų apribojimo jungtinės veiklos partnerės nebuvo nustačiusios, t. y. nebuvo susitarta, jog, pasikeitus atsakingajai partnerei, anksčiau, iki susitarimo sudarymo, atsiradusių prievolių įvykdymą priima buvusis atsakingoji partnerė – ieškovė. Kitaip tariant, pakeisdamos atsakingąją partnerę šalys susitarė dėl neriboto atstovavimo, kuris reiškia, kad naujai atsakingajai partnerei pavedama toliau tvarkyti visus neužbaigtus ir naujus bendrus partnerių reikalus pagal jungtinę veiklą, neatsižvelgiant į tai, kad tam tikros aplinkybės atsirado iki Jungtinės veiklos sutarties pakeitimo. Taigi, teisėjų kolegijos vertinimu, tam tikros reikalavimo teisės į trečiuosius asmenis atsiradimo momentas, tarp partnerių egzistuojant atstovavimo teisiniams santykiams, nagrinėjamu atveju nėra teisiskai reikšmingas, kadangi šalys abipusiu susitarimu nutarė visas buvusios atsakingosios partnerės funkcijas ir teises (įskaitant ir teisę priimti visus atsiskaitymus iš atsakovės) perduoti naujai atsakingajai partnerei. Nors ieškovė nurodė 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimo nuostatas interpretuoja sau naudingą būdu, jos teiginius paneigia aiškos ir nedviprasmiškos susitarimo lingvistinės formuluotės. Remdamasi 2019 m. lapkričio 6 d. šalių sudarytu susitarimu ir jo nuostatų aiškinimu teisėjų kolegija padaro išvadą, kad nuo 2019 m. lapkričio 6 d. AB „BMGS“ įgijo teisę reikalauti ir priimti prievolių pagal rangos sutartį įvykdymą, neatsižvelgiant į tokių prievolių ir reikalavimo teisių pagal prievolės atsiradimo momentą.
57. Nors apeliacinės instancijos teismas ir teisingai nurodė galiojančias sutarčių aiškinimo taisykles (Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties 93 punktas), tačiau byloje nustatytoms faktinėms aplinkybėms jas taikė netinkamai. Jeigu tarp šalių kilus ginčui teisme nėra galimybės nustatyti tikrųjų šalių ketinimų, kai sandorio šalys laikosi priešingų pozicijų, skirtingai interpretuoja sudarant sutartį buvusią jų valią ar ją iškreipia, nesutaria dėl sutarties tikslų ar turinio, skirtingai aiškina savo ketinimus pagal sutartį ir kai neįmanoma jų nustatyti taikant subjektyvų

(šalių tikrųjų ketinimų) sutarties aiškinimo būdą, prioritetas teiktinas pažodiniam sutarties teksto aiškinimui (lingvistiniam aiškinimui), kaip objektyviausiai atspindinčiam tikrąją šalių valią dėl priimtų įsipareigojimų turinio, taip pat atsižvelgiant į tai, kokią prasmę sutarties sąlygoms tokiais pat aplinkybėmis suteiktų analogiški šalims protingi asmenys (CK 6.193 straipsnio 1 dalis). 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimo tekstas, aktualių su atsakingojo partnerio paskyrimu, jam priskiriamomis teisėmis ir funkcijomis nuostatų pakartojimai ir paaiškinimai (susitarimo 2, 3 ir 5 punktai) patvirtina, kad visus atsakingajam partneriui priskirtus įgaliojimus trečiasis asmuo AB „BMGS“ perėmė visa apimtimi – tiek ankstesnio atsakingojo partnerio iki 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimo sudarymo neužbaigtų konsorciumo bendrų reikalų tvarkymą, tiek ir visų bendrų reikalų tvarkymą ateityje po šio susitarimo sudarymo. Priešingas aiškinimas neatitiktų ir protingumo bei racionalumo kriterijų, nes partneriams materialiuosiuose teisiniuose santykiuose su trečiaisiais asmenimis tuo pačiu metu atstovautų du partneriai, tai sudarytų neapibrėžtumo situaciją tiek patiems jungtinės veiklos partneriams, tiek ir tretiesiems asmenims, keltų ginčų kilimo grėsmę, galiausiai tokio pobūdžio susitarimų verslo praktikoje nepasitaiko arba jie taikomi retai. Tokį 2019 m. lapkričio 6 d. susitarimo aiškinimą patvirtina ir aplinkybė, jog trečiasis asmuo AB „BMGS“ dar neįstojęs į bylą su savarankiškais reikalavimais, jau po jungtinės veiklos sutarties 2019 m. lapkričio 6 d. pakeitimo sumokėjo teismo nustatytą sumą už ekspertizės byloje atlikimą, nors teismo nutartimi šią sumą buvo įpareigota apmokėti ieškovė.

58. Kita vertus, nepagrįsta ir žemesnės instancijos teismų padaryta išvada, kad atsakovės prievolė jungtinės veiklos partneriams atsiskaityti už atliktus papildomus darbus atsirado iki jungtinės veiklos sutarties pakeitimo 2019 m. lapkričio 6 d. Vien faktas, kad papildomi darbai buvo atlikti 2018 m. gruodžio mėn., nepatvirtina, kad nuo to momento atsirado atsakovės prievolė juos apmokėti. Prievolės atsiranda iš sandorių arba kitokių juridinių faktų, kurie pagal galiojančius įstatymus sukuria prievolinius santykius (CK 6.2 straipsnis). Rangos sutartyje buvo nurodyta tik abstrakti galimybė, jog dėl nenumatytų aplinkybių, kurių negalima buvo numatyti iki sutarties įsigaliojimo, ar atsiradus būtinybei atlikti papildomus darbus, bus atsikaitoma už atliktus papildomus darbus (Sutarties IV skirsnis). Taigi, rangos sutartyje papildomų darbų mastas ir kaina nebuvo ir negalėjo būti aptarti, šalis papildomo susitarimo dėl papildomų darbų apimčių, jų kainos ir atlikimo terminų nesudarė, atsakovė prievolės sumokėti už papildomus darbus nepripažino, užbaigtų statybos darbų perdavimo–priėmimo aktais dėl statybos darbų pagal Sutartį užbaigimo pasirašytas 2021 m. kovo 12 d., kai jungtinės veiklos sutartis dėl atsakingojo partnerio jau buvo pakeista, dėl papildomų darbų apmokėjimo tarp šalių kilo ginčas teisme, jungtinės veiklos partnerių (rangovų) teisė gauti papildomai atliktų darbų apmokėjimą buvo patvirtinta tik nagrinėjamoje byloje įsiteisėjus teismų sprendimams, kuriais ieškovės reikalavimas dėl atliktų papildomų darbų kainos apmokėjimo buvo patenkintas iš dalies.
59. Apibendrinama išdėstyti argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad sprendžiant klausimą, kuriam iš bendrosios jungtinės veiklos atsakingųjų partnerių santykiuose su trečiaisiais asmenimis, kai vykdamas sutartį atsakingasis partneris šalių susitarimu pakeičiamas kitu, turi būti įvykdytas atsiskaitymas už atliktus darbus pagal rangos sutartį, yra svarbus ne reikalavimo teisės sumokėti už konkrečius atliktus darbus momentas, nes reikalavimo teisė atsiranda ne atsakingajam partneriui, bet visiems jungtinės veiklos partneriams, bet skolininko prievolės vykdymo momentas. Vykdydamas prievolę skolininkas turi įsitikinti, kuris partneris yra paskirtas atsakinguoju partneriu, jungtinės veiklos sutartimi įgaliojimu priimti mokėjimus pagal sutartį iš trečiųjų asmenų. Jeigu galiojant rangos sutarčiai pasikeitė jungtinės veiklos sutarties atsakingasis partneris, nuo šio momento tretieji asmenys turi atsiskaityti už atliktus darbus naujai paskirtam atsakingajam partneriui, nebent jungtinės veiklos sutartyje partnerių būtų aiškiai aptarta, kad tam tikros prievolės dalys pagal sutartį turi būti vykdomos kitiems partneriams. Priešingu atveju tarp nagrinėjamų santykių subjektų kiltų neapibrėžtumas dėl asmens, kuriam prievolės įvykdymas pripažintinas tinkamu.
60. Nagrinėjamu atveju atsakovės prievolė buvo vykdoma teismo sprendimo pagrindu, tuo momentu atsakingoji partnerė pagal jungtinės veiklos sutartį buvo trečiasis asmuo AB „BMGS“; todėl tinkamu atsakovės prievolės įvykdymu laikytinas prievolės įvykdymas trečiajam asmeniui AB „BMGS“.

Dėl dalyvaujančių byloje asmenų procesinio teisinio statuso nagrinėjamoje byloje ir bylos procesinės baigties

61. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, pagal CPK 5 straipsnio 1 dalį, teisė į teisminę gynybą turi asmuo, kurio teisė ar įstatymų saugomas interesas yra pažeisti ar ginčijami. Joje įtvirtinta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą. Suinteresuotumas – tai savarankiškas teisinis interesas ir poreikis jį ginti. Teisė kreiptis į teismą nereiskia, kad asmuo gali reikalauti ginti nuo pažeidimų bet kieno teisę, o reiškia galimybę kreiptis į teismą dėl to, jog būtų apginta jo subjektinė teisė ar įstatymų saugomas interesas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-173-701/2019, 23 punktas; 2023 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-184-381/2023, 22 punktas).
62. Teismų praktikoje asmens teisinis suinteresuotumas yra aiškinamas kaip subjekto materialusis teisinis suinteresuotumas, t. y. asmuo turi turėti aiškiai identifiikuotą suinteresuotumą apginti materialiosios teisės normų saugomą teisę ar interesą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-304-695/2019, 75 punktas; 2019 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-296-378/2019, 35.6 punktas, kt.). Ieškiniu, kaip procesiniu dokumentu, turi būti reikšiamas materialusis teisinis reikalavimas, kurio patenkinimo atveju būtų sukeliamos (atsirastų) materialiosios teisinės pasekmės. Teismų praktikoje ieškovo suinteresuotumas, kaip teisės kreiptis į teismą prielaida, yra aiškinamas kaip materialusis teisinis suinteresuotumas. Įgyvendinus teisę į teisminę gynybą turi būti pasiekiamas materialusis teisinis efektas, t. y. modifikuojamos (sukuriamos, panaikinamos, pakeičiamos) suinteresuoto asmens subjektinės teisės ar pareigos. Kasacinis teismas laikosi nuoseklios pozicijos, kad materialųjų teisiųjų padarinių nesukeliantis reikalavimas negali būti savarankiškas bylos nagrinėjimo dalykas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-259-969/2019, 41 punktas; 2023 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-236-943/2023, 54 punktas).
63. Taigi, kreipimasis į teismą negali būti savitiksliis. Teisinį suinteresuotumą bylos baigimi civilinę bylą inicijuojantis asmuo turi pagrįsti, nurodydamas ieškinio (pareiškimo) dalyką ir pagrindą (aplinkybes, patvirtinančias procesinio dokumento dalyką, ir įrodymus, patvirtinančius šias aplinkybes) (CPK 111 straipsnio 2 dalies 4 ir 5 punktai, 135 straipsnio 1 dalies 2–4 punktai). Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, pagal bendrą taisyklę, kai asmuo kreipiasi į teismą su ieškiniu gindamas jam pačiam priklausančią teisę arba interesą, tai jis privalo nurodyti, kokia jo teisė pažeista ir koks saugomas interesas turėtų būti ginamas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-370-248/2019 46 punktą; 2020 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-27-684/2020 31 punktą).
64. Procesinė teisė kreiptis į teismą teisminės gynybos yra savarankiška kiekvieno asmens, manančio, kad jo teisė ar teisėtas interesas yra pažeisti, subjektinė teisė. Todėl jungtinės veiklos sutartyje nustatyta atsakingojo partnerio teisė veikti visų partnerių vardu materialiuosiuose santykiuose su trečiaisiais asmenimis nereiskia, kad atsakingasis partneris turi teisę kreiptis visų partnerių vardu į teismą (įgyvendinti procesinę teisę kreiptis į teismą). Procesinį atstovavimą civilinėse bylose (atstovavimo rūšis, asmenis, kurie gali būti atstovais teisme, atstovo teises ir pareigas bei jų įforminimą) reglamentuoja civilinio proceso teisės normos (CPK 51–60 straipsniai). Pavyzdžiui, skirtingai nei materialiuosiuose teisiniuose santykiuose, civiliniame procese kito asmens atstovais negali būti juridiniai asmenys.
65. Atsižvelgiant į anksčiau aptartą jungtinės veiklos sutartims būdingą specifiką (nutarties 38–44 punktai), būdami sutarčių su trečiaisiais asmenimis šalys, visi jungtinės veiklos partneriai turi teisę reikalauti iš sutartį pažeidusios kitos sutarties šalies (skolininko) vykdyti prievolę, įskaitant ir teisę kreiptis į teismą dėl pažeistos materialiosios subjektinės teisės gynimo, nors pagal jungtinės veiklos sutartį jiems materialiuosiuose teisiniuose santykiuose su trečiaisiais asmenimis atstovauja atsakingasis partneris. Partnerio paskyrimas veikti visų partnerių vardu santykiuose su trečiaisiais asmenimis nei apriboja likusių partnerių teisės įgyti materialiąsias teises santykiuose su trečiaisiais asmenimis

ir jas įgyvendinti, nei procesinės teisės kreiptis į teismą dėl pažeistos materialiosios teisės gynimo.

66. Partneriams paskyrus atsakingąjį partnerį santykiuose su trečiaisiais asmenimis, įskaitant partnerių teisę gauti atsiskaitymą iš trečiųjų asmenų tik per atsakingąjį partnerį, tokius reikalavimus teisme turi teisę pareikšti tiek paskirtas atsakingasis partneris, tiek visi kiti partneriai. Jei ieškinį tretiesiems asmenims teisme pareiškia ne tik atsakingasis partneris, bet ir kiti (visi) partneriai, jie teisme iškeltoje civilinėje byloje paprastai dalyvauja kaip bendraieškiai, nes jų teisinis interesas santykiuose su trečiaisiais asmenimis paprastai yra bendras. Kilus nesutarimų tarp pačių partnerių dėl reikalavimų nukreipimo į trečiuosius asmenis, pavyzdžiui, kaip nagrinėjamoje byloje, dėl aplinkybės, kuriam iš partnerių skolininkas turi įvykdyti prievolę, dėl šio reikalavimo partneriai civilinėje byloje gali užimti skirtingą procesinę padėtį – kaip pradinio ieškovo ir trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus.
67. Remdamasi pateiktais išaiškinimais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad tiek ieškovė, tiek trečiasis asmuo, pareiškęs savarankiškus reikalavimus byloje, laikytini materialijų teisinių santykių dalyviais (kreditoriais) pagal rangos sutartį, turinčiais teisę reikalauti iš sutartį pažeidusio skolininko (atsakovės) vykdyti prievolę, įskaitant ir teisę kreiptis į teismą dėl pažeistos materialiosios subjektinės teisės gynimo, nors pagal jungtinės veiklos sutartį visiems partneriams materialiuosiuose teisiniuose santykiuose su trečiaisiais asmenimis atstovauja atsakingasis partneris.
68. Nagrinėjamoje byloje ieškovė, būdama atsakingoji partnerė pagal jungtinės veiklos sutartį, kreipėsi į teismą, siekdama apginti savo (o kartu ir jungtinės veiklos partnerės AB „BMGS“) interesus. Byloje nėra ginčo, kad kreipimosi į teismą metu ieškovė turėjo materialijų teisinį suinteresuotumą dėl visų ieškinio reikalavimų, t. y. tiek reikalauti pripažinti darbus papildomais, taip pat pratęsti sutarties terminą, tiek reikalauti iš atsakovės atlyginti ieškovei už atliktus papildomus darbus. Vis dėlto, teisėjų kolegijos vertinimu, šalis 2019 m. lapkričio 6 d. sudarius jungtinės veiklos sutarties pakeitimą ir pakeitus atsakingąjį partnerę, ieškovė prarado dalį materialiojo teisinio suinteresuotumo, o būtent teisę reikalauti jai priteisti papildomų darbų kainą. Kaip jau nurodyta pirmiau, nuo 2019 m. lapkričio 6 d. pasikeitus atsakingajai partnerei, būtent AB „BMGS“ įgijo teisę priimti visus atsiskaitymus pagal sutartį, o ieškovė tokią teisę prarado, t. y. tarp jungtinės veiklos sutarties šalių įvyko dalinis materialijų subjektinių teisių ir pareigų perėmimas.
69. CPK 48 straipsnyje nustatyta, kad tais atvejais, kai viena iš ginčijamo arba sprendimu nustatyto teisinio santykio šalių pasitraukia iš bylos (fizinio asmens mirtis, juridinio asmens pabaiga ar pertvarkymas, reikalavimo perleidimas, skolos perkėlimas ir kiti įstatymų nustatyti atvejai), teismas, jei yra pagrindas, rašytinio proceso tvarka tą šalį pakeičia jos teisių perėmėju, išskyrus atvejus, kai yra negalimas materialijų subjektinių teisių perėmimas. Teisių perėmimas galimas bet kurioje proceso stadijoje. Teisių perėmėjui visi veiksmai, atlikti procese iki jo įstojimo, yra privalomi tiek, kiek jie būtų buvę privalomi tam asmeniui, kurio vietoj įstojo teisių perėmėjas.
70. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad procesinis teisių perėmimas yra nulemtas materialijų subjektinių teisių perėmimo ginčo teisiniame santykiyje galimybės. Perėmęs materialiąsias teises asmuo perima ir teisę reikalauti šių teisių gynimo, taip pat pareigą atsakyti pagal prievoles. Procesinio teisių perėmimo apimtį taip pat lemia atitinkamų materialijų subjektinių teisių perėmimo apimtis: jeigu tam tikrų materialijų subjektinių teisių negalima perimti, tai negalima perimti ir atitinkamų procesinių teisių ir pareigų, susijusių su atitinkamų materialijų teisių gynyba (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. vasario 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-12-313/2023 39 punktą, 2023 m. balandžio 25 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-121-823/2023 15 punktą).
71. Nagrinėjamoje byloje AB „BMGS“ 2021 m. vasario 2 d. pirmosios instancijos teismui pateikė pareškimą dėl procesinės padėties pakeitimo ir (arba) jos įtraukimo į bylą trečiuoju asmeniu, pareiškiančiu savarankiškus reikalavimus. Pareškime buvo prašoma: 1) ieškovę BUAB „Hidrostatyba“ pagal jos pareikštą ieškinį AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai ir visus jo patikslinimus pakeisti nauja ieškove AB „BMGS“ kaip pradinės ieškovės teisių perėmėja nuo 2019 m. lapkričio 6 d.; 2) tuo atveju, jeigu BUAB „Hidrostatyba“ prieštarautų ieškovės pakeitimui pagal jos pateiktą ieškinį AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai ir visus jo patikslinimus arba teismas nustatytų kitas objektyvias klūtis, dėl kurių BUAB „Hidrostatyba“ negalėtų būti pakeista AB „BMGS“, į civilinę bylą AB „BMGS“ įtraukti kaip trečiąjį asmenį su savarankiškais reikalavimais.
72. Ieškovei nesutikus su AB „BMGS“ prašymu dėl ieškovės pakeitimo, Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. vasario 12 d. nutartimi AB „BMGS“ buvo įtraukta į bylą trečiuoju asmeniu, pareiškiančiu savarankiškus reikalavimus.
73. **Pagal teisės į tinkamą procesą principą asmenų procesinė padėtis byloje turi atitikti jų materialijų teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-118-916/2021, 34 punktas; 2021 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-22-701/2021, 32 punktas). Kaip minėta anksčiau (nutarties 66 punktas), nustačius dalinį materialijų teisių ir pareigų perėmimą (Dėl dalies, susijusios su kreditoriumi, turinčiu teisę priimti prievolę iš skolininko), konstatuotina, kad civilinėje byloje įvyko ir turėjo būti įformintas ir procesinis teisių perėmimas – dėl ieškovės reikalavimų atsakovei dalies įpareigoti papildomų darbų kainą apmokėti atsakingajam partneriui – ieškovei. Trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, AB „BMGS“ perėjo pirminės ieškovės materialioji subjektinė teisė reikalauti iš atsakovės prievolės jungtinės veiklos partneriams įvykdymo per naujai paskirtą atsakingąjį partnerį.**
74. Akcentuotina, kad ieškinį ieškovė pareiškė (2018 m. liepos 20 d.) būdama materialijų teisių santykių su atsakove šalis, taigi ir tinkama proceso šalis tiek dėl papildomų darbų fakto, apimties, kainos nustatymo, tiek ir dėl prievolės partneriams sumokėti už papildomus darbus per ieškovę, kaip atsakingąjį partnerę. Kai bylos nagrinėjimo metu pasikeičia materialijų teisių santykių šalis, taikomas ne CPK 45 straipsnis (netinkamos šalies pakeitimas tinkama), bet CPK 48 straipsnis, nustatantis procesinių teisių perėmimo taisykles. Procesinių teisių perėmimo atveju pradinės šalies (materialiosios teisės buvusio turėtojo, teisės perleidėjo) sutikimas būti pakeistai teisių perėmėju nereikalingas. Tuo remdamasis pirmosios instancijos teismas privalėjo dėl nurodytų reikalavimų pakeisti ieškovę jos teisių perėmėja – trečiuoju asmeniui AB „BMGS“.
75. Dėl kitų ieškovės pareikštų reikalavimų (nustatyti papildomų atliktų darbų faktą, mastą ir kainą) keisti procesinį ieškovės statusą byloje nebuvo pagrindo, nes, kaip jungtinės veiklos partnerė, ieškovė liko materialijų rangos santykių su atsakove šalimi ir atitinka teisinio suinteresuotumo kriterijų dėl bylos baigties. Dėl šių reikalavimų ieškovė bei trečiasis asmuo, pareiškęs atsakovei analogiškus reikalavimus, turėjo užimti bendraieškių teisinį statusą, nes pagal ieškovės bei trečiojo asmens pareikštų atsakovei reikalavimų faktinį pagrindą jų interesas visiškai sutapo, tai akivaizdu ir iš šalių procesinių dokumentų turinio.
76. Atsižvelgiant į tai, kad ieškovė nagrinėjant bylą neteko materialiojo teisinio suinteresuotumo reikalauti už papildomus darbus atsiskaityti būtent su ja, ieškinyje dėl šios reikalavimų dalies turėjo būti atmestas.
77. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą nagrinėję teismai neteisingai aiškino ir taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias atstovavimą jungtinės veiklos teisiniuose santykiuose, taip pat procesinių teisių perėmimą reglamentuojančias proceso teisės normas, netinkamai vadovavosi kasacinio teismo šiais klausimais formuojama praktika, todėl priėmė neteisėtus procesinius sprendimus. Pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl papildomų darbų kainos priteisimo ieškovei ir AB „BMGS“ reikalavimų atmetimo bei apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis, kuria minėta pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis palikta nepakeista, naikintinos ir dėl šių reikalavimų priimtinas naujas sprendimas – ieškovės reikalavimų dalis dėl papildomų darbų kainos ir palūkanų jai priteisimo atmestina, o AB „BMGS“ reikalavimas tenkintinas iš dalies (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktai, 359 straipsnio 1 dalies 4 punktas, 3, 4 dalys). Proceso teisės normų pažeidimą (dėl neįforminto tarp ieškovės ir trečiojo asmens procesinių teisių perėmimo) galima pašalinti kasaciniame teisme, nes tretieji asmenys, pareiškiantys savarankiškus reikalavimus, turi visas ieškovo procesines teises ir pareigas (CPK 46 straipsnio 2 dalis), trečiojo asmens AB „BMGS“ procesinės teisės dėl padaryto proceso teisės normų pažeidimo nebuvo suvaržytos.

78. CPK 93 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. CPK 93 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą. Jeigu ieškinyje patenkintas iš dalies, bylinėjimosi išlaidos priteisiamos ieškovui proporcingai teismo patenkintų reikalavimų daliai, o atsakovui – proporcingai teismo atmestų ieškinio reikalavimų daliai (CPK 93 straipsnio 2 dalis). Nustatant šalių patenkintų (atmestų) reikalavimų proporciją atsižvelgtina į bendrą ginčo sumą.
79. Nors byloje tiek ieškovė, tiek trečiasis asmuo AB „BMGS“ buvo pareiškę po atskirą turtinį reikalavimą, konstatuotina, kad dėl didžiosios reikalavimų dalies šalių pozicija sutampa, kadangi tiek ieškovė, tiek AB „BMGS“ siekė pripažinti krantinių rekonstrukcijos darbus papildomais, už kuriuos turi sumokėti atsakovė, ir pratęsti sutarties vykdymo terminą. Pagrindinis ieškovės ir AB „BMGS“ turtinis reikalavimas dėl papildomų darbų fakto, apimties, kainos nustatymo buvo nukreiptas į atsakovę. Taigi dėl šių reikalavimų ieškovė ir trečiasis asmuo AB „BMGS“ laikytinbendraieškiais. Tiek ieškovė, tiek AB „BMGS“ reikalavimus dėl papildomų darbų fakto, apimties, kainos nustatymo bei priteisimo reiškė abiejų jungtinės veiklos sutarties partnerių interesais, ginčas tarp jų kilo tik dėl to, kuriam iš partnerių lėšas už papildomus darbus turėtų sumokėti atsakovė (dėl prievolės vykdymo atsakingajam partneriui). Reikalavimas dėl atsiskaitymo už papildomus darbus, t. y. dėl prievolės vykdymo tinkamam asmeniui, yra ne savarankiškas turtinis reikalavimas, o pagrindinio turtinio reikalavimo sudėtinė dalis, kuri atskirai neįkainotina.
80. Bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme ieškovė ir AB „BMGS“ pareiškė reikalavimą dėl 307 040,79 Eur papildomų darbų kainos priteisimo, nuo tarpu atsakovė pareiškė priešieškį, prašydama priteisti iš ieškovės ir AB „BMGS“ solidariai 1 833 710,33 Eur delspinigių ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas, iš AB „BMGS“ – 689 494,52 Eur delspinigių ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas.
81. Bendra ginčo suma pirmosios instancijos teisme dėl ieškovės sudarė 2 140 751,12 Eur, t. y. ieškovės ieškinio suma (307 040,79 Eur) plius atsakovės priešieškio suma (1 833 710,33 Eur reikalavimų ieškovėi). Ieškovės patenkintų ir atsakovės atmestų reikalavimų suma sudaro 2 091 480,06 Eur (patenkinta 257 769,73 Eur pagal ieškovės ieškinį plius atmesta 1 833 710,33 Eur atsakovės reikalavimų), taigi ieškovės patenkintų reikalavimų dalis sudaro 97,70 proc. nuo visos ginčo sumos (2 091 480,06 Eur x 100 / 2 140 751,12 Eur), atsakovės – 2,30 proc. (49 271,06 Eur x 100 / 2 140 751,12 Eur).
82. Bendra ginčo suma pirmosios instancijos teisme dėl trečiojo asmens AB „BMGS“ sudarė 2 830 246 Eur, t. y. AB „BMGS“ savarankiško reikalavimo suma (307 040,79 Eur) plius atsakovės priešieškio suma (2 523 204,85 Eur reikalavimų akcinei bendrovei „BMGS“). AB „BMGS“ patenkintų ir atsakovės atmestų reikalavimų suma sudaro 2 780 975 Eur (patenkinta 257 769,73 Eur pagal trečiojo asmens savarankišką reikalavimą plius atmesta 2 523 204,85 Eur atsakovės reikalavimų), taigi ieškovės patenkintų reikalavimų dalis sudaro 98,26 proc. nuo visos ginčo sumos (2 780 975 Eur x 100 / 2 830 246 Eur), atsakovės – 1,74 proc. (49 271,06 Eur x 100 / 2 830 246 Eur).
83. Nustatyta, jog pirmosios instancijos teisme šalys patyrė šias bylinėjimosi išlaidas: ieškovė – 20 117,16 Eur; atsakovė – 59 282,99 Eur (1020 Eur žyminio mokesčio grąžinta įsiteisėjusia Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo dalimi); AB „BMGS“ – 60 650,05 Eur.
84. Ieškovė pirmosios instancijos teisme sumokėjo 3278 Eur žyminio mokesčio ir patyrė 16 839,16 Eur išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu. Pažymėtina, kad ieškovei Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. gruodžio 9 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. B2-1447-538/2019 buvo iškelta restruktūrizavimo byla (nutartis įsiteisėjo 2020 m. vasario 1 d.), Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 25 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. B2-571-538/2020 UAB „Hidrostatyba“ iškelta bankroto byla (nutartis įsiteisėjo 2020 m. spalio 22 d.).
85. Pagal CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punktą, byloje, kurias nagrinėja teismai, nuo žyminio mokesčio mokėjimo atleidžiamas juridinis asmuo, kuriam iškelta bankroto ar restruktūrizavimo byla, taigi LUAB „Hidrostatyba“ yra atleista nuo žyminio mokesčio mokėjimo civilinėse bylose. Minėta teisės norma kartu su kitomis civilinio proceso ir nemokumo teisės normomis sudaro vientisą sistemą, todėl ji turi būti aiškinama ir taikoma atsižvelgiant į kitų teisės normų turinį, taip pat vadovaujantis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais (CPK 3 straipsnio 1 dalis). Nors ieškovė ieškinį pareiškė dar iki bankroto bylos jai iškelimo, ieškovės už ieškinį sumokėtas 3278 Eur žyminis mokestis grąžinamas ieškovei (CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punktas, 87 straipsnio 1 dalies 1 ir 6 punktai, 163 straipsnio 1 dalies 5 punktas, Juridinių asmenų nemokumo įstatymo 29 straipsnio 1 dalis).
86. Šioje byloje, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą, teisinių paslaugų kompleksiškumą, specialiųjų žinių reikalingumą, ankstesnį (pakartotinį) dalyvavimą toje byloje, turtą (piniginių sumų) dydį (priteistiną ar ginčijamą), teisių paslaugų teikimo pastovumą ir pobūdį, į tai, kad byla nagrinėjama daugiau nei penkerius metus, byloje buvo paskirtos dvi teismo ekspertizės, ieškovės ir atsakovės išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, gali būti priteisiamos didesnės, nei yra nustatyta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintose Rekomendacijose dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) (toliau – Rekomendacijos) (CPK 98 straipsnio 2 dalis). Išlaidos yra realiai patirtos, įrodytos, detalizuotos (CPK 12, 178 straipsniai).
87. Nustatyta, kad ieškovės reikalavimai patenkinti 97,70 procento apimtimi. Atsižvelgiant į procesinę bylos baigtį, į tai, kad atsakovės pozicija ieškovės atžvilgiu buvo priešinga, nuo tarpu ieškovės ir AB „BMGS“ reikalavimai iš esmės sutapo, ieškovei LUAB „Hidrostatyba“ iš atsakovės priteistina 16 452 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimo (16 839,16 x 97,7/100).
88. Vertinant AB „BMGS“ prašomą atlyginti bylinėjimosi išlaidų pagrįstumą, pažymėtina, kad ieškovės pirminis ieškinyje teismui pateiktas 2018 m. liepos 20 d., o AB „BMGS“ į bylos nagrinėjimą trečiuoju asmeniu, pareiškiančiu savarankiškus reikalavimus, įtraukta tik 2021 m. vasario 12 d. Iki tol AB „BMGS“ pozicija sutapo su ieškovės ir jos buvo atstovaujamos to paties advokato. Pažymėtina, kad trečiojo asmens reikalavimų dėl darbų pripažinimo papildomais bei sutarties termino pratęsimo AB „BMGS“ teisinis ir faktinis pagrindas buvo tapatus ieškovės reikalavimams. Reikalavimai buvo grindžiami iš esmės ta pačia faktine bylos medžiaga, AB „BMGS“ argumentai iš dalies sutampa su ieškovės ieškinyje nurodytais argumentais. Teisėjų kolegijos vertinimu, kadangi AB „BMGS“ reikalavimų dalyje dėl darbų pripažinimo papildomais bei sutarties termino pratęsimo iš dalies pakartojo ieškovės argumentus, jos savarankiški argumentai daugiausiai susiję su prievolės vykdymu pasikeitusiam atsakingajam partneriui (sumokėjimu už papildomus darbus), todėl nėra pagrindo AB „BMGS“ priteisti didesnes nei maksimalias Rekomendacijose nurodytas išlaidas advokato pagalbai apmokėti.
89. Kaip teigia AB „BMGS“, ji pirmosios instancijos teisme sumokėjo 3278 Eur žyminį mokestį už pareišką byloje savarankišką reikalavimą, patyrė 2292 Eur dydžio kitų pagrįstų ir su byla susijusių išlaidų (vertinų, biuro išlaidos), 47 080,05 Eur dydžio išlaidų advokato ir advokato padėjėjo teisinėms paslaugoms apmokėti. Be to, AB „BMGS“ 2020 m. sausio 10 d. sumokėjo 8000 Eur už I ekspertizę (už LUAB „Hidrostatyba“). Nustatyta, kad nuo 2021 m. sausio 4 d. (kai AB „BMGS“ pradėjo atstovauti atskiras advokatas) AB „BMGS“ byloje pateikė 1 savarankišką reikalavimą (ieškinį), 2 atsiliepimus į ieškinį, 7 kitus dokumentus, kuriuose pareiškė reikalavimus ar paaiškinimai, 7 kitus su procesiniu atstovavimu susijusius dokumentus, taip pat AB „BMGS“ atstovai dalyvavo 6 teismo posėdžiuose, bendrąjį trukmė 25 val. 30 min. Remiantis Rekomendacijų nuostatomis, maksimalus užmokestis už suteiktą tokios apimties teisinę pagalbą sudaro 20 499 Eur. Pažymėtina, kad AB „BMGS“ nurodytos biuro išlaidos įeina į teisių paslaugų teikimo kainą, todėl jų atlyginimas atskirai nepriteisiamas, įrodymų, kad buvo realiai patirta vertinų išlaidų, byloje nepateikta. Taigi AB „BMGS“ pirmosios instancijos teisme patyrė 28 499 Eur bylinėjimosi išlaidų, neskaitant 3278 Eur žyminio mokesčio.

90. Kadangi pareiškdamieji turinius reikalavimus dėl papildomų darbų fakto, apimties ir kainos nustatymo ieškovė ir trečiasis asmuo veikė kaip bendraieškliai ir jiems, kaip partneriams pagal jungtinės veiklos sutartį, priklausė bendra teisė (CPK 43 straipsnio 1 dalies 1 punktas), trečiasis asmuo mokėti proporcinio žyminio mokesčio už analogišką turinį reikalavimą, kurį jau buvo pareiškusi ieškovė pradiniam ieškinyje, neturėjo. Todėl trečiajam asmeniui 3278 Eur žyminio mokesčio suma grąžinama (CPK 87 straipsnio 1 dalies 1 punktas).
91. Nustatyta, kad AB „BMGS“ reikalavimai patenkinti 98,26 procentų apimtini. Atsižvelgiant į procesinę bylos baigtį, į tai, kad atsakovės pozicija AB „BMGS“ atžvilgiu buvo priešinga, tuo tarpu ieškovės ir AB „BMGS“ reikalavimai iš esmės sutapo, AB „BMGS“ iš atsakovės priteistina 28 003 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo (28 499 x 98,26/100).
92. Byloje atsakovė pareiškė priešieškinių ieškovei ir trečiajam asmeniui, prašydama priteisti iš ieškovės ir AB „BMGS“ solidariai 1 833 710,33 Eur delspinigių, taigi pareiškė turinio pobūdžio reikalavimą ir įmonei, kuriai iškelta bankroto byla. Kita priešieškinių dalimi atsakovė prašė priteisti 689 494,52 Eur delspinigių tik iš trečiojo asmens, iš viso priešieškinių bendra suma – 2 523 204,85 Eur. Už pareiškštą visą priešieškinių byloje atsakovė sumokėjo 11 250 Eur žyminio mokesčio (15 000 x 75 proc./100), 1020 Eur sumokėto žyminio mokesčio grąžinta atsakovei įsisteijusia Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo dalimi, sumažinus priešieškinių reikalavimus trečiajam asmeniui. Taigi, tik trečiajam asmeniui nukreipta priešieškinių suma turėjo būti apmokestinta 5171 Eur suma (689 494,52 x 1 proc./100 x 75 proc. / 100).
93. CPK 83 straipsnio 1 dalies 9 punktas nustato, jog nuo žyminio mokesčio yra atleidžiami turinius reikalavimus bankroto byloje pareiškiantys asmenys. Atsakovės turinis reikalavimas yra nukreiptas į bankrutuojančios įmonės turtą, prašant priteisti iš ieškovės delspinigių, apskaičiuotus iki nemokumo bylos ieškovei iškėlimo, o tai iš esmės reiškia, jog priešieškinių yra reikšiamas kreditoriaus reikalavimas bankrutuojančiai įmonei. Dėl šios priežasties darytina išvada, kad atsakovės ieškiniu reikšiamas turinis reikalavimas bankrutuojančiai įmonei laikytinas atveju, atitinkančiu CPK 83 straipsnio 1 dalies 9 punkte reglamentuoto atleidimo nuo žyminio mokesčio mokėjimo pagrindą. Pastarąją išvadą patvirtina ir kitos CPK nuostatos, iš kurių matyti, kad įstatymo leidėjo tikslas yra tiek bankrutuojančią įmonę, tiek jos esamus ar potencialius kreditorius atleisti nuo žyminio mokesčio mokėjimo, reikšiant turinius reikalavimus, ir tokiu būdu nebedidinti ir taip jau dėl bankroto bylos iškėlimo nukentėjusių kreditorių patirtų nuostolių bei užtikrinti tokiose bylose dalyvaujančių asmenų – bankrutuojančios įmonės bei jos kreditorių procesinį lygiateisiškumą (CPK 3 straipsnio 1 dalis, 17 straipsnis, 83 straipsnio 1 dalies 8 punktas, 2 dalis, 9 punktas). Kreditorių lygiateisiškumo principo neatitiktų situacija, kai kreditorius, pareiškęs kreditoriaus reikalavimą skolininkui iškėltoje nemokumo byloje, nemoka žyminio mokesčio, tuo tarpu kitas kreditorius turėtų mokėti žyminį mokestį, nes jo turinis reikalavimas nemokiam asmeniui nagrinėjamas ne bankroto byloje. Taigi, tais atvejais, kai bankrutuojančiai įmonei pareikšti turiniai reikalavimai yra tiesiogiai susiję su tokios įmonės bankroto procesu, pareiškėjai turi būti atleidžiami nuo žyminio mokesčio mokėjimo vadovaujantis CPK 83 straipsnio 1 dalies 9 punktu, nepaisant to, kad tokie turiniai reikalavimai nagrinėjami ne pačioje bankroto byloje. Be to, sistemiškai aiškinant CPK 163 straipsnio 5 punktą, Juridinių asmenų nemokumo įstatymo 29 straipsnio 1 dalį bei CPK 87 straipsnio 1 dalies 6 punktą, kreditoriui, kuris pareiškė turinį reikalavimą skolininkui, kuriam ieškinio pareiškimo metu dar nebuvo iškelta nemokumo byla, jo sumokėtas žyminis mokestis turi būti grąžinamas, jeigu tokio ieškinio nagrinėjimo metu skolininkui iškeliama nemokumo byla.
94. Atsižvelgiant į nurodytą teisinį reguliavimą, nepaisant to, kad atsakovės pareikšti ieškovei turiniai reikalavimai yra nagrinėjami ne pačioje bankroto byloje, atsakovei grąžintina už priešieškinių sumokėta žyminio mokesčio dalis, susijusi su ieškovei pareikšto priešieškinių suma. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, atsakovei grąžintina 5059 Eur žyminio mokesčio suma (10 230 Eur – 5171 Eur) (CPK 87 straipsnio 1 dalies 6 punktas).
95. Atsižvelgiant į procesinę bylos baigtį ir byloje patenktų ir atmestų reikalavimų proporciją, atsakovei iš AB „BMGS“ priteistina 943 Eur (54 224 Eur (59 283 Eur – 5059 Eur) x 1,74 / 100). Iš ieškovės atsakovei priteisiamą 1247 Eur (54 224 Eur (59 283 Eur – 5059 Eur) x 2,3 / 100).
96. Atlikus priešpriešinių reikalavimų įskaitymą, ieškovei iš atsakovės priteisiamą 15 205 Eur (16 452 Eur – 1247 Eur), AB „BMGS“ iš atsakovės – 27 060 Eur (28 003 Eur – 943 Eur) bylinėjimosi išlaidų pirmosios instancijos teisme atlyginimo.
97. Bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme ieškovė ir AB „BMGS“ ginčijo teismo sprendimą dėl 49 271,06 Eur papildomų darbų priteisimo, tuo tarpu atsakovė prašė priteisti iš ieškovės ir AB „BMGS“ solidariai 327 033,05 Eur delspinigių ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas, iš AB „BMGS“ – 689 494,52 Eur delspinigių ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas.
98. Bendra ginčo suma apeliacinės instancijos teisme (CPK 80 straipsnio 4 dalis) dėl ieškovės sudaro 376 304,11 Eur, t. y. ieškovės reikalavimas (49 271,06 Eur) plius atsakovės reikalavimas (327 033,05 Eur reikalavimų ieškovei). Ieškovės patenktų ir atsakovės atmestų reikalavimų suma sudaro 327 033,05 Eur (patenkinta 0 Eur pagal ieškovės apeliacinį skundą plius atmesta 327 033,05 Eur atsakovės apeliacinio skundo reikalavimų), taigi ieškovės patenktų reikalavimų dalis apeliacinės instancijos teisme sudaro 86,90 proc. nuo ginčo sumos (327 033,05 Eur x 100 / 376 304,11 Eur), atsakovės – 13,1 proc. (49 271,06 Eur x 100 / 376 304,11 Eur).
99. Bendra ginčo suma apeliacinės instancijos teisme dėl AB „BMGS“ sudaro 1 065 798,63 Eur, t. y. AB „BMGS“ reikalavimas (49 271,06 Eur) plius atsakovės reikalavimas (1 016 527,57 Eur reikalavimų akcinei bendrovei „BMGS“). AB „BMGS“ patenktų ir atsakovės atmestų reikalavimų suma sudaro 1 016 527,57 Eur (patenkinta 0 Eur pagal trečiojo asmens apeliacinį skundą plius atmesta 1 016 527,57 Eur atsakovės apeliacinio skundo reikalavimų), taigi trečiojo asmens patenktų reikalavimų dalis sudaro 95,38 proc. nuo ginčo sumos (1 016 527,57 Eur x 100 / 1 065 798,63 Eur), atsakovės – 4,62 proc. (49 271,06 Eur x 100 / 1 065 798,63 Eur).
100. Nustatyta, jog apeliacinės instancijos teisme šalys patyrė šias bylinėjimosi išlaidas: ieškovė – 6452,93 Eur; atsakovė – 15 322,88 Eur; AB „BMGS“ – 13 672,39 Eur.
101. Atsižvelgiant į pirmiau nurodytą patenktų ir atmestų reikalavimų apeliacinės instancijos teisme proporciją, ieškovei iš atsakovės priteistina 5608 Eur (6452,93 Eur x 86,90 / 100).
102. Kaip teigia AB „BMGS“ ji už apeliacinį skundą sumokėjo 3278 Eur žyminio mokesčio, patyrė 9994,60 Eur advokato pagalbos išlaidų, taip pat 399,79 Eur kitų būtinų išlaidų.
103. Pagal CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punktą byloje, kurias nagrinėja teismai, nuo žyminio mokesčio mokėjimo atleidžiamas juridinis asmuo, kuriam iškelta bankroto ar restruktūrizavimo byla arba kurio bankroto procesas vyksta ne teismo tvarka, ar fizinis asmuo, kuriam iškelta bankroto byla, o kiti dalyvaujantys byloje asmenys – už šioje byloje paduotus apeliacinius ir kasacinius skundus. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad, visų pirma, žyminio mokesčio lengvata pagal CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punktą taikoma ne visiems asmenims, bet tik tokiems, kurie turi specifinį statusą, t. y. asmenims, kuriems iškelta bankroto ar restruktūrizavimo byla arba kuriuose vykdoma neteisminė bankroto procedūra. Todėl žyminio mokesčio lengvata gali būti taikoma tik tokiu atveju, jei tie asmenys patys dalyvauja procese. Antra, siekiant užtikrinti tokiose bylose, kai byla pradedama specifinį statusą turinčio asmens iniciatyva, dalyvaujančių asmenų lygiateisiškumą ir galimybes apginti savo teises, atitinkamai dalyvaujantys byloje asmenys yra atleidžiami nuo žyminio mokesčio mokėjimo už šiose bylose paduotus apeliacinius ir kasacinius skundus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-19-1075/2018, 18 punktas; 2022 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-296-378/2022, 111 punktas).
104. Nagrinėjamu atveju LUAB „Hidrostatyba“ ieškinyje atsakovei dėl papildomų darbų fakto, apimties ir kainos nustatymo buvo iš dalies patenkintas, tai visiškai atitiko ir trečiojo asmens, kaip jungtinės veiklos partnerio ir solidariąją reikalavimo teisę kartu su ieškove turinčio asmens, interesus. Kita reikalavimo dalis (dėl prievolės įvykdymo tinkamam asmeniui) trečiojo asmens apeliaciniame skunde buvo nukreipta ir į

ieškove, kuriai iškelta bankroto byla (teismo nutartis įsiteisėjo 2020 m. spalio 22 d.). Atsižvelgiant į tai, kad byla pradėta specifinį statusą turinčio asmens iniciatyva (ieškovei iškelta bankroto byla), AB „BMGS“ žyminio mokesčio už paduotą apeliacinį skundą neturėjo mokėti. Todėl trečiajam asmeniui AB „BMGS“ grąžintina 3278 Eur sumokėto žyminio mokesčio (CPK 87 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

105. AB „BMGS“ pateikė įrodymus, pagrindžiančius apeliacinės instancijos teisme patirtas 9994,60 Eur advokatų pagalbos išlaidas. Ši suma viršija Rekomendacijose nurodytą rekomenduojamą priteisti maksimalų užmokesčio dydį (4325 Eur už apeliacinio skundo, 4498 Eur atsiliepimo į apeliacinį skundą rengimą, iš viso 8823 Eur). Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad ne visos faktiškai šalių sumokėtos sumos advokato pagalbai teismo gali būti pripažįstamos pagrįstomis, nes teismas neturi toleruoti pernelyg didelio ir nepagrįsto šalies išlaidavimo. Jeigu realiai išmokėtos sumos neatitinka pagrįstumo kriterijaus, tai teismas nustato jų pagrįstą dydį, o dėl kitos dalies išlaidų atlyginimo nepriteisia (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-167-684/2023, 38 punktas). Pažymėtina, kad AB „BMGS“ nurodytos biuro išlaidos įeina į teisiųjų paslaugų teikimo kainą, todėl jų atlyginimas atskirai nepriteisiamas.
106. Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribos yra siauresnės nei pirmosios instancijos teisme, šalių pateikiami argumentai iš esmės kartojasi. Remdamasi tuo, teisėjų kolegija nusprendžia, kad AB „BMGS“ prašoma priteisti suma mažintina iki 8823 Eur ir iš atsakovės trečiajam asmeniui AB „BMGS“ priteisiama 8415 Eur (95,38 proc.) bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo.
107. Atsakovė bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme sumokėjo 8934 Eur žyminio mokesčio, taip pat patyrė 6388,88 Eur teisinės pagalbos išlaidų. Atsižvelgiant į aptartas CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punkto nuostatas, atsakovė taip pat neturėjo pareigos už apeliacinio skundo dalį, nukreiptą į bankrutuojantį asmenį – ieškove, mokėti žyminio mokesčio. Atsakovės apeliaciniame skunde 689 494,52 Eur dydžio reikalavimas dėl delspinių priteisimo nukreiptas į trečiąjį asmenį AB „BMGS“, kuriam nemokumo byla neiškelta, ši apeliacinio skundo dalis turėjo būti apmokėta 6146 Eur dydžio žyminio mokesčio suma ($2300 \text{ Eur} + 589\,494,52 \text{ Eur} \times 1 \text{ proc.} / 100 = 8195 \text{ Eur} \times 75 \text{ proc.} / 100 = 6146 \text{ Eur}$). Todėl atsakovei grąžintina 2788 Eur ($8934 - 6146$) sumokėto žyminio mokesčio (CPK 87 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Taigi, iš viso apeliacinės instancijos teisme atsakovė patyrė 12 535 Eur bylinėjimosi išlaidų ($8934 + 6388,88 = 15\,322,88 - 2788$).
108. Atsižvelgiant į procesinę bylos baigtį ir šalių patenkintų ir atmetų reikalavimų proporciją, atsakovei iš ieškovės priteistina 1642 Eur (13,1 proc.) ($12\,535 \times 13,1 / 100$), o iš trečiojo asmens AB „BMGS“ atsakovei priteistina 579 Eur (4,62 proc.) ($12\,535 \times 4,62 / 100$).
109. Atlikus priešpriešinių reikalavimų įskaitymą, ieškovei iš atsakovės priteisiama 3966 Eur (5608 Eur – 1642 Eur), AB „BMGS“ iš atsakovės – 7836 Eur (8415 Eur – 579 Eur) bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo.
110. Teismų patirtos išlaidos, susijusios su procesinių dokumentų įteikimu, neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. sausio 13 d. įsakymu Nr. 1R-19/1K-2 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“ patvirtintos minimalios valstybei priteistinos 5 Eur bylinėjimosi išlaidų sumos, todėl jų atlyginimas nepriteisiamas.
111. Už kasacinį skundą AB „BMGS“ sumokėjo 2909 Eur žyminio mokesčio, tačiau remiantis anksčiau nurodytais argumentais, pagal CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punktą AB „BMGS“ neturėjo pareigos mokėti žyminio mokesčio už kasacinį skundą. Todėl AB „BMGS“ grąžintina 2909 Eur sumokėto žyminio mokesčio suma (CPK 87 straipsnio 1 dalies 1 punktas).
112. AB „BMGS“ teigi, kad ji kasaciniame teisme taip pat patyrė 8397,40 Eur advokato teisinės pagalbos išlaidų ir 387,20 Eur kitų būtinų su byla susijusių išlaidų. AB „BMGS“ pateikė šias išlaidas pagrindžiančius įrodymus. Teisinės pagalbos išlaidų suma viršija Rekomendacijose nurodytą rekomenduojamą priteisti maksimalų užmokesčio dydį už advokato suteiktas paslaugas (5879 Eur už kasacinio skundo rengimą).
113. Bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribos yra siauresnės nei pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose (sprendžiamas tik prievolės vykdymo tinkamam asmeniui klausimas), byloje kelti klausimai nereikalauja specialiųjų žinių, o šalių pateikiami argumentai iš esmės kartojasi. Remdamasi tuo, teisėjų kolegija nusprendžia, kad AB „BMGS“ prašoma priteisti suma mažintina iki 5879 Eur. Pažymėtina, kad pagrindinis turtinis ieškovės reikalavimas dėl papildomų darbų, jų apimtys ir kainos buvo išnagrinėtas žemesnės instancijos teismų, jų sprendimai dėl šio reikalavimo įsiteisėjo, tai visiškai atitiko ir trečiojo asmens, kaip jungtinės veiklos partnerio, teisinį interesą byloje. Bylos nagrinėjimo kasacine tvarka dalykas iš esmės buvo ginčas tarp jungtinės veiklos partnerių, trečiojo asmens reikalavimas kasaciniame skunde nukreiptas į ieškove, o ne į atsakovę, taigi dėl reikalavimo priteisti nustatytą už papildomus darbus sumą ir procesines palūkanas naujai paskirtam atsakingajam partneriui tarp jungtinės veiklos partnerių (ieškovės ir trečiojo asmens) buvo priešingas interesas. Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad AB „BMGS“ bylinėjimosi išlaidos kasaciniame teisme susidarė dėl to, kad ieškove ginčijo, jog atsakovės prievolė pagal rangos sutartį būtų įvykdyta AB „BMGS“, todėl ieškovei tenka pareiga atlyginti AB „BMGS“ patirtas 5879 Eur bylinėjimosi išlaidas (CPK 93 straipsnio 1 dalis). Šių atlyginimas trečiajam asmeniui priteisiamas iš ieškovės administravimui skirtų išlaidų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-294-611/2019). AB „BMGS“ nurodytos biuro išlaidos įeina į teisiųjų paslaugų teikimo kainą, todėl jų atlyginimas atskirai nepriteisiamas.

Dėl sprendimo įvykdymo atgręžimo

114. CPK 373 straipsnyje nustatyta, kad, panaikinęs arba pakeitęs sprendimą ar nutartį, jeigu jie jau buvo įvykdyti ar pradėti vykdyti, vienos iš šalių prašymu teismas įpareigoja ginčo šalis grąžinti tai, ką jos yra gavusios sprendimą vykdydamos. CPK 762 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu teismas, išnagrinėjęs bylą apeliacine ar kasacine tvarka, savo nutartimi galutinai išsprendžia ginčą dėl teisės arba nutraukia bylą, arba palieka ieškinį nenagrinėtą, jis privalo išspręsti sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimą, išskyrus atvejus, kai pagal byloje esančią medžiagą išspręsti sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimą nagrinėjant bylą apeliacine ar kasacine tvarka nėra galimybės.
115. Pagal atsakovės atsiliepimą į kasacinį skundą pateiktus duomenis, atsakovė 2023 m. sausio 18 d., 2023 m. sausio 19 d., 2023 m. sausio 23 d. ir 2023 m. balandžio 18 d. pavedimais yra įvykdžiusi dalį panaikinto Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo ir sumokėjusi ieškovei 213 032,84 Eur už papildomus darbus, 57 081,13 Eur palūkanų ir 8444,18 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Atsižvelgiant į tai, kad, iš esmės tenkinus trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, kasacinį skundą panaikinta pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl kreditoriaus, turinčio teisę priimti atsiskaitymą pagal sutartį, taip pat bylinėjimosi išlaidų paskirstymas, taikytinas sprendimo vykdymo atgręžimas, priteisiant atsakovei iš ieškovės 213 032,84 Eur už papildomus darbus ir 57 081,13 Eur palūkanų. Dėl atsakovės sumokėto, vykdančio teismo sprendimą, bylinėjimosi išlaidų atlyginimo ieškovei (8444,18 Eur) atlikti įvykdyto teismo sprendimo atgręžimą nėra pagrindo, nes galutiniu kasacinio teismo sprendimu ieškovei iš atsakovės priteista didesnė suma, nei išieškota. Todėl atsakovės ieškovei jau sumokėta 8444,18 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo suma įskaitoma į ieškovei priteisiamą bylinėjimosi išlaidų pirmosios instancijos teisme atlyginimo sumą (15 205 Eur), priteisiant ieškovei iš atsakovės 6760,82 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi, 83 straipsnio 8, 9 punktais, 87 straipsnio 1 dalies 1, 6 punktais,

n u s p r e n d ž i a :

Panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties dalį, kuria tenkinta ieškovės likviduojamos dėl bankroto uždarosios akcinės bendrovės „Hidrostatyba“ ieškinio reikalavimų dalis dėl: akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos įpareigojimo sumokėti ieškovei už faktiškai atliktus papildomus didelių akmenų atidengimo, iškėlimo, kitų nenumatytų (papildomų) darbų atlikimo, papildomų išlaidų kliūčiai atidengti, iškelti bei pašalinti darbus, kurių bendra

vertė sudaro 257 769,73 Eur įskaitant PVM; priteisimo ieškovei iš akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos 6 procentų dydžio procesinių palūkanų už byloje priteistą sumą (257 769,73 Eur įskaitant PVM) nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2018 m. rugpjūčio 2 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; ieškovės likviduojamos dėl bankroto uždarnosios akcinės bendrovės „Hidrostatyba“ nurodytas ieškinio reikalavimų dalis atmesti.

Panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties dalį, kuria trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, akcinės bendrovės „BMGS“ ieškinyje atmestas, trečiojo asmens akcinės bendrovės „BMGS“ savarankiška reikalavimą dėl nenumatytų (papildomų) darbų pripažinimo, įpareigojimo už juos sumokėti kainą ir sutarties vykdymo termino pratęsimo tenkinti iš dalies: 1) pripažinti, kad, pagal Sutartį rekonstruojant krantines Nr. 139 ir Nr. 140, po naujai įrengiama sprautasiene rastų riedulių identifikavimo, atidengimo, iškėlimo bei pašalinimo darbai yra nenumatyti (papildomi) darbai, kurių vertė 257 769,73 Eur įskaitant PVM 2) įpareigoti atsakovę akcinę bendrovę Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkciją sumokėti akcinei bendrovei „BMGS“ už faktiškai atliktus papildomus didelių akmenų atidengimo, iškėlimo, kitų nenumatytų (papildomų) darbų atlikimo, papildomų išlaidų kliūčiai atidengti, iškelti bei pašalinti darbus, kurių bendra vertė sudaro 257 769,73 Eur įskaitant PVM; 3) akcinei bendrovei „BMGS“ iš atsakovės akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos priteisti 6 procentų dydžio procesines palūkanas už byloje priteistą sumą (257 769,73 Eur įskaitant PVM) nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2018 m. rugpjūčio 2 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; 4) darbams atlikti Sutarties 2.1.4 papunktyje nustatytą I etapo terminą pratęsti 321 kalendorine diena, taip pat pratęsiant ir Sutarties 2.1 papunktyje nustatytą bendrą sutarties terminą, jį skaičiuoti nuo Sutarties ir papildomuose susitarimuose nurodytos I etapo termino pabaigos.

Kitas Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties dalis dėl likusių ieškovės likviduojamos dėl bankroto uždarnosios akcinės bendrovės „Hidrostatyba“ ieškinio reikalavimų, akcinės bendrovės „BMGS“ reikalavimų ir atsakovės akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos priešieškinio reikalavimų palikti nepakeistas.

Pakeisti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo dalį dėl bylinėjimosi išlaidų ir ją išdėstyti taip:

„Grazinti trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, akcinei bendrovei „BMGS“ 3278 (tris tūkstančius du šimtus septyniasdešimt aštuonis) Eur žyminio mokesčio, sumokėto už savarankiška reikalavimą 2021 m. vasario 2 d. AB SEB banke. Gražinti ieškovei likviduojamai dėl bankroto uždaraiai akcinei bendrovei „Hidrostatyba“ 3278 (tris tūkstančius du šimtus septyniasdešimt aštuonis) Eur žyminio mokesčio, sumokėto už ieškinį 2018 m. liepos 20 d. ir 2019 m. sausio 10 d. AB SEB banke. Gražinti atsakovei akcinei bendrovei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 5059 (penkis tūkstančius penkiasdešimt devynis) Eur žyminio mokesčio, sumokėto už ieškinį 2019 m. balandžio 5 d., 2019 m. rugpjūčio 8 d., 2020 m. kovo 13 d. banke AB „Swedbank“.

Priteisti ieškovei likviduojamai dėl bankroto uždaraiai akcinei bendrovei „Hidrostatyba“ iš atsakovės akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos 6760,82 Eur (šešis tūkstančius septynis šimtus šešiasdešimt Eur 82 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Priteisti trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, akcinei bendrovei „BMGS“ 27 060 (dvidešimt septynis tūkstančius šešiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos.“

Pakeisti Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų ir ją išdėstyti taip:

„Priteisti trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, akcinei bendrovei „BMGS“ 7836 (septynis tūkstančius aštuonis šimtus trisdešimt šešis) Eur bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo iš akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos.

Priteisti ieškovei likviduojamai dėl bankroto uždaraiai akcinei bendrovei „Hidrostatyba“ iš atsakovės akcinės bendrovės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos 3966 (tris tūkstančius devynis šimtus šešiasdešimt šešis) Eur bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo.

Grazinti trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, akcinei bendrovei „BMGS“ 3278 (tris tūkstančius du šimtus septyniasdešimt aštuonis) Eur žyminio mokesčio, sumokėto už apeliacinį skundą 2022 m. liepos 19 d. AB SEB banke. Gražinti atsakovei akcinei bendrovei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 2788 (du tūkstančius septynis šimtus aštuoniasdešimt aštuonis) Eur žyminio mokesčio, sumokėto už apeliacinį skundą 2022 m. liepos 20 d. ir 2022 m. liepos 26 d. banke AB „Swedbank“.

Grazinti trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, akcinei bendrovei „BMGS“ 2909 (du tūkstančius devynis šimtus devynis) Eur žyminio mokesčio, sumokėto už kasacinį skundą 2023 m. balandžio 7 d. AB SEB banke.

Išaiškinti šalims, kad žyminį mokestį grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, remdamasi šia nutartimi.

Priteisti trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, akcinei bendrovei „BMGS“ 5879 (penkis tūkstančius aštuonis šimtus septyniasdešimt devynis) Eur bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo iš ieškovės likviduojamos dėl bankroto uždarnosios akcinės bendrovės „Hidrostatyba“ bankroto administravimui skirtų lėšų.

Atgręžti panaikintų Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimo ir Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties dalių įvykdymą. Priteisti iš likviduojamos dėl bankroto uždarnosios akcinės bendrovės „Hidrostatyba“ atsakovei akcinei bendrovei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 213 032,84 Eur (du šimtus trylika tūkstančių trisdešimt du Eur 84 ct) už papildomus darbus, 57 081,13 Eur (penkiasdešimt septynis tūkstančius aštuoniasdešimt vieną Eur 13 ct) palūkanų.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Artūras Driukas

Virgilijus Grabinskas

Sigita Rudėnaitė